

Votaziun chantunala dal pievel dals 7 da mars 2010

Lescha davart la nova concepziun da la guli- vaziun da finanzas e da la repartiziun da las incumbensas tranter il chantun e las vischnancas (lescha generala davart la NGF grischuna)

Explicaziuns dal cussegl grond

La NGF grischuna eliminescha las mancanzas gravantas da la gulivaziun vertenta tranter il chantun e las vischnancas. Las burgaisas ed ils burgais pon profitar d'in diever effizient dals meds publics. Il sistem actual datescha da l'onn 1958. El è cumplitgà, strusch reglabel e dat fauss impuls. Ultra da quai è resultà durant ils ultims decennis in entretschament nunsurvesaivel da pajaments cuncontracurrents tranter il chantun e las vischnancas.

La NGF grischuna introducescha ina gulivaziun simpla e pli intensiva che resguarda ord vista cumplexsiva e correcta las differentas entradas e grevezzas da las vischnancas. Las grondas differenzas en la capaciad finanziaza da las vischnancas vengnan diminuidas uschia en moda transparenta ed effizienta. La NGF grischuna rinforza las vischnancas e la solidaritad entaifer il chantun. Las vischnancas survegnan en tut circa 13 milliuns francs dapli per onn. Per midar al sistem nov impunda il chantun supplementarmain var 150 milliuns francs.

A medem temp reparta la NGF grischuna las incumbensas en moda cunvegnenta tranter il chantun e las vischnancas. Ella detretscha en passa 50 secturs parzials vasts pajaments da contribuziuns tranter il chantun e las vischnancas. Quai reducescha fauss impuls e duplicitads, simplifitgescha l'administraziun e regla pli cleramain las competenzas.

En champs d'incumbensa impurtants, sco p.ex. la scolina, la scola populara, ils fatgs socials e la sanadad, surpiglian il chantun e las vischnancas vinavant comunablamain la responsabladad. Il chantun procura er vinavant per la qualitat necessaria, e quai cun directivas legislativas liantas, cun ina cooperaziun professiunala e cun indemnizaziuns definidas cleramain. La NGF grischuna sa basa sin las structurazions ch'èn sa cumprovadas, garantescha las prestaziuns vertentas ed optimescha l'execuziun.

Explicaziuns a partir da p. 3

Project da votaziun p. 19

Stimadas conburgaisas e stimads conburgais

Nus As suttamettain il suandant project per la votaziun:

Lescha davart la nova concepziun da la gulivaziun da finanzas e da la repartiziun da las incumbensas tranter il chantun e las vischnancas (lescha generala davart la NGF grischuna)

La via a la NGF grischuna

L'onn 2004 han las votantas svizas ed ils votants svizzers acceptà ina nova concepziun da la gulivaziun da finanzas e da la repartiziun da las incumbensas tranter la confederaziun ed ils chantuns (**NGF federala**). Il pievel grischun ha acceptà questa refurma cun 69 pertschient da las vuschs. La NGF federala è en vigur dapi l'onn 2008. Fin ussa èn las experientschas stadas positivas per il chantun Grischun. Tras la nova gulivaziun da finanzas survegn il chantun ulteriurs meds finansials. Da quels po el disponer libramain. Per che la NGF federala possa mussar ses effect cumplain, duain er las relaziuns entaifer il chantun vegnir adattadas correspudentamain. Quai vegn fatg cun il project NGF grischuna che regla da nov la gulivaziun da finanzas e la repartiziun da las incumbensas tranter il chantun e las vischnancas.

Il favrer 2007 ha la regenza lantschà il project NGF grischuna. A chaschun da differentas occurrenzas regiunalas, l'atun 2007, ha il chantun infurmà las vischnancas detagliadamain davart la NGF grischuna. La **consultaziun** ha durà dal matg fin l'avust 2008. Il concept general dal project ha chattà in grond consens. La critica davart singuls secturs ha procurà per diffe-

rentas adattaziuns. Il schaner 2009 ha la regenza deliberà ina missiva voluminusa per mauns dal cussegl grond. Las debattas parlamentaras han gì lieu en las sessions d'avrigl e da zercladur 2009. **Il cussegl grond ha acceptà il project cun 88 cunter 22 vuschs** (cun 5 abstenziuns).

Il mais d'october 2009 ha la dretgira administrativa prendì posiziun davart dus recurs cunter la NGF grischuna. Ella ha confermà la legalitad da la NGF grischuna. Tenor quella observia la lescha generala ch'è suttamessa al referendum il princip da l'unitad da la materia. Cunter questa decisiun è vegnì inoltrà in recurs al tribunal federal. La procedura è anc pendent a il mument che questa brochura vegn stampada.

Il pli important en furma concisa

La NGF grischuna è ina consequenza directa da la NGF federala. La NGF svizra ha avantatgs considerabels, ma na mida dentant betg la gulivaziun da finanzas e la repartiziun da las incumbensas entaifer il chantun Grischun. **Il chantun Grischun basegna urgentamain ina nova gulivaziun da finanzas ed in detretschament dals pajaments.** La gulivaziun da finan-

zas dad oz datescha da l'onn 1958. Ella dat fauss impuls e blochescha il svilup dal chantun e da las vischnancas. Uschia vegn il Grischun en ina situaziun disfavouraivla en la concorrenza cun auters chantuns. La **NGF grischuna** ha perquai las suandantas **finamiras**:

- **Impunder ils meds publics en moda efizienta**

Las incumbensas dal chantun e da las vischnancas vegnan attribuidas adequatamain. Duplicitats ed ina burocrasia nunnecessaria vegnan eliminadas. Il chantun e las vischnancas sco er la finala las burgaisas ed ils burgais profitan directamain d'in diever spargnus dals meds finansials. La collavuraziun en connex cun las incumbensas che ston vegnir ademplidas communablamain vegn meglierada.

- **Rinforzar las vischnancas**

La NGF grischuna rinforza l'atgna responsabladad e la libertad d'agir da las vischnancas sin plaun finanziel. Ellas survegnan dapli daners (13 milliuns francs per onn) da la nova gulivaziun da finanzas e pon impunder ils meds finansials al dretg lieu. Las vischnancas cun grevzas u cun dischavantatgs structurals speziels vegnan sustegnidas dal chantun. La differenza tranter vischnancas debilas e fermas na s'augmenta betg.

- **Eliminar fauss impuls e tariffas da taglia memia autas**

La gulivaziun da finanzas vertenta n'è betg gista, betg transparenta e dat fauss impuls. Ella disfavourisescha vischnancas cun passa 300 abitantas ed abitants e chastia vischnancas spargnudas. Quai ha tranter auter per consequenza che tschertas vischnancas te-

gnan artificialmain autas lur tariffas da taglia per pudair profitar da contribuziuns supplementaras da la gulivaziun da finanzas. La nova gulivaziun da las resursas e da las grevzas eliminescha questas situaziuns insupportablas.

Puntg da vista da la regenza e dal parlament:

La regenza ed il parlament recumondan d'acceptar quest project. Vi dal project da la regenza ha il cussegl grond fatg diversas correcturas. Il sector da scola ed il sector social restan ina incumbensa communabla dal chantun e da las vischnancas. Differentas mesiras rinforzan las scolas popularas visavi il stadi actual, ed ils servetschs socials regiunals ch'èn sa cumprovads vegnan mantegnids. La NGF grischuna è gia vegnida adattada als basegns dal chantun, da las vischnancas e da las associaziuns d'interess. Sch'il project vegniss refusà, impediss quai ina vasta refurma da gronda impurtanza per il chantun Grischun.

Referendum: Cunter la lescha generala davart la NGF grischuna èsi vegnì fatg in referendum. Perquai As suttamettain nus quest project per la votaziun.

A. Il project da votaziun en detagl

1. Mancanzas existentas

La gulivaziun da finanzas intrachantunala vertenta datescha da l'onn 1958. Adina puspè è ella vegnida adattada cun sectors parzials e cumpletada cun elements novs. Oz consista ella da passa 40 differents pajaments da contribuziuns tranter il chantun e las vischnancas. Ella è cumplitgada e disfavourisescha las vischnancas cun passa 300 abitantas ed abitants, perquai ch'ella paja contribuziuns or da la

gulivaziun da la forza fiscala mo per quest dumber d'abitantas e d'abitants. Ultra da quai è ella per part dependenta da la politica d'expensas sco er dal pe da taglia da las vischnancas. Vischnancas spargnudas vegnan pia chastiadadas. La confinanziaziun tras las vischnancas sa basa unilateralmain sin las taglias da las personas giuridicas e sin ils tschains d'aua. Quai ha per l'ina per consequenza che la gulivaziun da finanzas intercomunala è en general relativamain moderada e per l'autra che la repartiziun da las grevezas sin las vischnancas è unilateral. Ditg curt: la gulivaziun da finanzas existenta n'è betg gista, betg transparenta, strusch reglabla, ha in volumen relativamain debel e dat fauss impuls.

Ultra da quai exista tranter il chantun e las vischnancas in entretschament d'incumbensas e da finanziaziuns che n'è betg survesaivel e che cuntegna grondas dependenzas vicendaivlas, duplicitads administrativas e cumpetenzas maschadadas. Il chantun e las vischnancas pajan oz vicendaivlamain contribuziuns da passa 200 milliuns francs per onn en ils secturs d'incumbensas ils pli divers. Quests entretschaments èn creschids plaun a plaun senza concept surordinà. Mo en il rom d'in project cumplessiv èsi pussaivel da far ina simplificaziun essenziala.

La gulivaziun da finanzas actuala n'è betg effizienta, n'è betg transparenta, è malgista e n'è betg reglabla. Senza ina nova gulivaziun da finanzas n'è il Grischun a lunga vista betg competitiv en la concorrenza economica tranter ils lieus. Fauss impuls surmanassan vinnanavant a grondas expensas ed a pes da taglia auts. In regress ed ina bloccada dal svilup dal chantun Grischun fissan la consequenza.

2. Ils instruments

La NGF grischuna sa basa sin il concept da la NGF tranter la confederaziun ed ils chantuns ch'è vegnida introducida l'onn 2008. Er la confederaziun è interessada ch'i vegnian fatgas refurmas entaifer il chantun, perquai che la NGF federala po mo cuntanscher dal tuttafatg sias finamiras d'in diever effizient e cunvegnet dals meds finansials, sch'ils systems chantunals da gulivaziun da finanzas èn cumpatibels cun il sistem federal.

Cun la NGF grischuna duai vegnir introducida d'ina vart ina gulivaziun da resursas e da grevezas dal tuttafatg nova, da l'autra vart duain ils pajaments vegnir detretschads uschè bain sco pussaivel. Er la dumonda, tge incumbensas che vegnan ademplidas il meglier ubain da las vischnancas ubain dal chantun, è vegnida examinada.

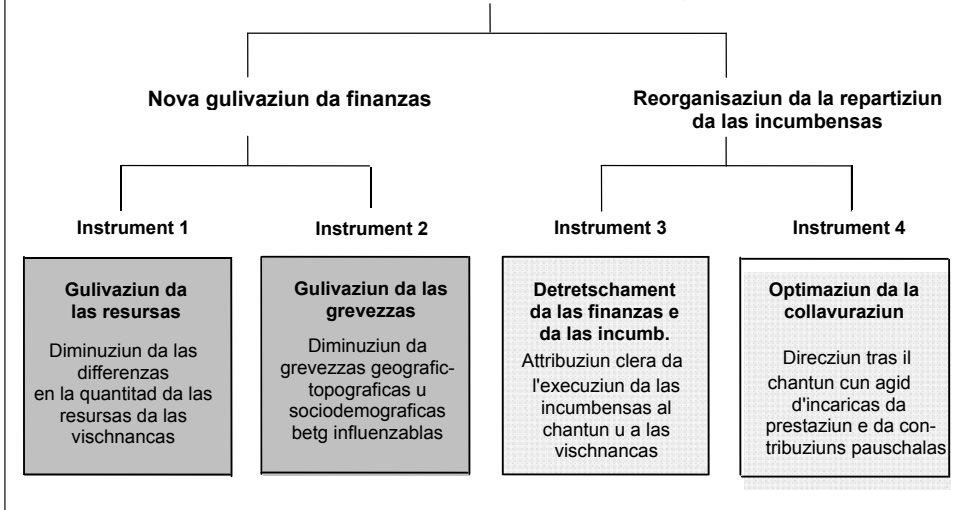
Sco che la grafica 1 mussa, consista la NGF grischuna da **duas parts**:

- nova gulivaziun da finanzas
- reorganisaziun da la repartiziun da las incumbensas

sco er dals suandants **quatter instruments**:

- gulivaziun da las resursas
- gulivaziun da las grevezas
- detretschament da las finanzas e da las incumbensas
- optimaziun da la collavuraziun

Ils quatter instruments da la NGF grischuna

2.1 Gulivaziun da las resursas

La gulivaziun da las resursas gida a reducir las grondas differenzas ch'existan en la capacitaad finanziaala da las vischnancas. La forza da las vischnancas vegn mesirada en furma d'in index da resursas. La media da tut las vischnancas è 100 puncts. Vischnancas cun passa 100 puncts valan sco vischnancas cun bleras resursas, talas cun main che 100 puncts sco vischnancas cun paucas resursas. Las differenzas tranter las vischnancas grischunas èn extraordinariamain grondas. L'index tanscha (sin basa dals onns 2006/2007) da 27 puncts (Duvin) fin 693 puncts (Farera). Il potenzial da resursas vegn calculà sin basa da las funtaunas d'entrada las pli impurtantas da las vischnancas, numnadamain las taglias da las personas natiralas e da las personas giuridicas per la tariffa da la taglia chantunala, las taglias funsilas e sin immobiglias per la tariffa dad 1,5 promils ed ils tschairs

d'aua. Decisivas èn mintgamai las valurs per abitanta u per abitant. Las vischnancas cun bleras resursas cedan ina part da lur meds finanziaals, q.v.d. 15 pertschient fin 25 pertschient da lur surpli en cumparegliaziun cun ina vischnanca media, a las vischnancas cun pli paucas resursas. Per las resursas fin a la media da tut las vischnancas na sto vegnir cedi nagut. La confanziaziun tras las vischnancas cun fermas resursas (prelevaziun) vegn fatga en questa moda conform a la capacitaad economica. Ella ha ina limita moderada. Il medem mument paja il chantun ina contribuziun ch'è almain uschè gronda. Tut las vischnancas cun paucas resursas survegnan in tschep fundamental da meds finanziaals ch'èn libramain disponibels. Il cussegl grond fixescha la tariffa da prelevaziun e la finamira da gulivaziun en in'ordinaziun. La contribuziun da gulivaziun vegn concedida a las vischnancas senza limitas d'abitantas e d'abitants e senza prescripziuns areguard il pe da taglia. En

quest connex vegnan eliminads fauss impuls ed impediments da fusiun.

La nova gulivaziun da finanzas impedescha che la differenza tranter vischnancas finanzialmain deblas e fermas vegn pli gronda. A medem temp vegnan eliminads fauss impuls: Las vischnancas spargnudas na vegnan betg pli chastiadadas e las tariffas da taglia autas na vegnan betg pli remuneradas.

2.2 Gulivaziun da las grevezzas

Cun la gulivaziun da las grevezzas duai il chantun indemnisar grevezzas che vegnan chaschunadas tras structuras cle-ramain sproporzionadas che na pon per gronda part betg vegnir influenzadas da las vischnancas. Oravant tut vegnan gulivadas las grevezzas geografic-topograficas (**GGG**) considerablas. Ils meds finanzia- zials vegnan repartids sin las vischnancas tenor criteris objectivs che na pon betg vegnir influenzads directamain. Decisivs èn la lunghezza da las vías, la surfatscha (resp. la spessezza da la populaziun), la structura d'abitadi ed il dumber da scolaras e da scolaras.

Per cumplettrar quest instrument vegn concepida da nov la gulivaziun da las grevezzas socialas (**GGS**) existenta. Il sistem vertent cuntegna quatter systems da gulivaziun cun ina redistribuziun plurifurma. El chaschuna blera lavur administrativa e sminuescha considerablamain la conscienza da las vischnancas per ils custs. Quai ha ina influenza negativa cunzunt per l'incassament dals aliments. La nova GGS consista mo pli d'in pajament dal chantun a quellas vischnancas che ston surpigliar gronds custs en il sector da las prestaziuns da sustegn (agid so-

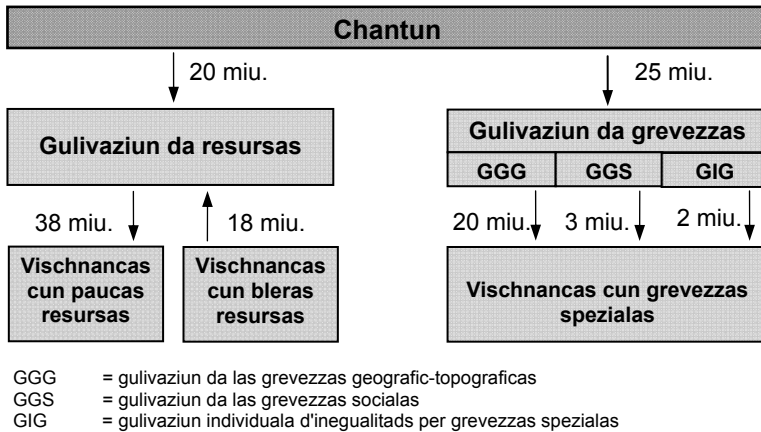
cial material). Quai duai evitar grevezzas extremas per las singulas vischnancas en quest sector, meglierar ils mecanissem d'impuls e reducir ils custs e la lavur administrativa.

La nova gulivaziun da las resursas e da las grevezzas na po betg cuntentar mintga vischnanca en tut ils cas spezia- ls u cas d'urgenza. Perquai duai vegnir introducida ina gulivaziun individuala d'ine- qualitads per grevezzas extraordinarias ed inevitablas (**GIG**). Grevezzas spezia- las relevantas pon vegnir chaschunadas tras eveniments da la natira (lavin- as, malauras, incendis) che donnegeschan u destrueschan stabiliments d'infrastructura. Eventualmain ston er vegnir construids u sanads ovras da protecciun u stabiliments d'avertura ch'èn inevitabls e che pudes- san manar la vischnanca en ina situaziun finanzia- la d'urgenza. Vischnancas pertu- rgadas ston sutmetter ina dumonda da contribuziun a la regenza. Questas con- tribuziuns vegnan a sa restrenscher ad in pitschen dumber da vischnancas.

Il volumen previs da la nova gulivaziun da las resursas e da las grevezzas resorta da la grafica 2.

Grafica 2

Gulivaziun da las resursas e da las grevezzas (imports en francs)

Il chantun s'engascha per la nova gulivaziun da las resursas e da las grevezzas cun totalmain circa 45 milliuns francs per onn. En cumparegliaziun cun ses engaschament da fin ussa augmenta il chantun ils meds impundids per bunamain 10 milliuns francs per onn.

La NGF grischuna rinforza la solidaritad entaifer il chantun. Ella diminuescha grevezzas sproporziunadas da las vischnancas ch'ellas sezzas na pon betg influenzer directamain.

utgadas da quai èn 55 incumbensas singulas. Dal puntg da vista finanziel vegnan 28 secturs attribuids cumpletamain al chantun e 24 incumbensas parzialas a las vischnancas. En ils fatgs da sanadad èsi previs d'augmentar las contribuziuns chantunalas per il manaschi dals ospitals, per l'infrastructura dals ospitals e per il servetsch da spitex e d'unifitgar las contribuziuns chantunalas ad ina tariffa dad 85 pertschient.

2.3 Detretschament da las finanzas e da las incumbensas

Cun il detretschament da las finanzas e da las incumbensas duain las contribuziuns da pajament cuntracurrentas tranter il chantun e las vischnancas vegnir abolidas uschenavant sco pussaivel. Per-

Grafica 3

Detretschament da las finanzas e da las incumbensas

(55 secturs d'incumbensa cun novas repartiziuns)

vers il chantun

fr. 63.4 miu.

28 secturs
+
3 secturs da sanadad
(tariffas da contribuziun
unitaras dad 85%)

vers las vischnancas

fr. 60.6 miu.

24 secturs

Cun la nova repartiziun da las incumbensas e da las grevezzas finanzialas survegnan il chantun e las vischnancas ina meglra accordanza tranter las cumpetenzas da decider, l'adempliment da las incumbensas e la finanziaziun. Uschia vegnan liberads il chantun e las vischnancas da numerusas contribuziuns che na pon betg vegnir influenzadas areguard l'import. La libertad d'agir sin plaun finanziel s'augmenta tras quai per omaduas varts e la lavur birocratica sa reducescha.

La NGF grischuna reparta las incumbensas en moda adequata tranter il chantun e las vischnancas. La libertad d'agir e l'atgna responsabladad da las vischnancas e dal chantun s'augmentan. Las burgaisas ed ils burgais profiteschon d'in diever effizient dals meds publics.

Tar la gronda part da las 28 incumbensas (parzialas) che vegnan detretschas

das vers il chantun vegnan las vischnancas liberadas da la cofinanziaziun. La distgargia annuala da las vischnancas munta a passa 48 milliuns francs. La part principala pertutga il sectur da las scolas professiunalas. En il sectur da la scolina e da la scola populara furnescha il chantun percunter per part er prestaziuns supplementaras. Uschia surpiglia el da nov tut ils custs d'incumbensas surordinadas sco las direcziuns da scola ed ils projects da svilup da scola (p.ex. introducziun da l'englais en scola primara). Grazia a l'introducziun d'ina tariffa da subvenziun unitara dad 85 pertschient en il sectur da la finanziaziun dals ospitals e da la spitex profitan las vischnancas d'ina distgargia da bunamain 15 milliuns francs per onn. Percunter surpiglian las vischnancas ils custs che resultan en 24 secturs. Quai las engrevgescha en tut per 61 milliuns francs. La cussegliaziun sociala resp. l'agid social persunal duain da nov esser chausa da las vischnancas.

Cun excepziun da la vischnanca da Tavau vegn questa incumbensa ademplida oz dals 9 servetschs socials regionalis sco er dal servetsch social per dumondas da dependenza a Cuira cun totalmain circa 45 plazzas da lavur a temp cumplain. Ils servetschs socials regionalis dad oz ston vegnir surpigliads da las vischnancas da staziunament. Uschia vegnan mantegnidas las structurass existentas cun ils centers regionalis. Quests centers vegnan sustegnids vinavant da l'uffizi dal servetsch social chantunal. Las pretensiuns da garanzia che valan per l'adempliment da las incumbensas èn fixadas en la nova lescha davart l'agid social.

Il sector da scola ed il sector social restan incumbensas comunablas. Differentas mesiras rinforzan las scolas popularas. Tut las prestaziuns dal sector social vegnan mantegnidas. La structura cumprovada cun ils servetschs socials regionalis vegn mantegnida; l'agid social s'avischina a las personas pertutgadas.

Malgrà ch'i dat in detretschament finanziel tar differentas incumbensas parzialas, restan il chantun e las vischnancas involvids en l'execuziun dals champs d'incumbensa pli gronds. Uschia èn en spezial la scolina, la scola populara, ils fatgs socials ed ils fatgs da sanadad er vinavant incumbensas comunablas. Il chantun surpiglia qua vinavant custs considerabels e procura per la garanzia da la qualitad.

2.4 Optimaziun da la collavuraziun

Sche la lavur vegn optimada tar incumbensas ch'il chantun e che las vischnan-

cas adempleschan vinavant communablain, resulta ina meglra collavuraziun. Contribuziuns che sa referivan fin ussa ad objects u che dependevan da las expensas vegnan – sche pussaivel – remplazzadas tras contribuziuns pauschalas che dependan da la prestaziun. Qua datti in basegn d'agir mo en tsherts puncts.

3. Instruments complementars transitorics

3.1 Sdebitament parzial unic

Per che l'effect da la nova gulfivaziun da las resursas e da las grevezzas correspundia a las finamiras, ston ils debits da tut las vischnancas restar en ina dimensiun supportabla. Las vischnancas vegnan a frida cun il nov sistem da gulfivaziun mo, sche lur debits èn en in rom supportabel il moment da l'introducziun dal sistem. Per totalmain 14 vischnancas ch'èn indebitadas sproporzionadamain èsi necessari da far in sdebitament parzial che ha in volumen total da stgars 15 milliuns francs.

3.2 Gulfivaziun limitada pervia da la midada dal sistem

La midada a la NGF grischuna chaschuna midadas considerablas tar ils pajaments tranter il chantun e las vischnancas. Questas midadas han tranter auter per consequenza che er differentas vischnancas cun paucas resursas survegnan da nov main meds finansials da gulfivaziun u èn suttamessas a grevezzas supplementaras pervia dal detretschament da las incumbensas e da las finanzas. Tut en tut vegnan las vischnancas bain sustegnidas pli ferm dal chantun, per singulas visch-

nancas po la bilantscha generala la finala tuttina esser negativa. En il senn d'ina regulaziun transitorica è prevista durant maximalmain 5 onns ina gulivaziun limitada per quellas vischnancas ch'èn suttamesas a grevezzas supplementaras tras la NGF grischuna e che han a medem temp paucas resursas. Ils meds finansials necessaris da var 15 milliuns francs vegnan mess a disposiziun dal chantun.

4. Consequenzas finansialas per las vischnancas

Tras la NGF grischuna vegnan las vischnancas distgargiadas tut en tut per circa 13 milliuns francs per onn. Da quai pertugan 2 milliuns francs la gulivaziun individuala d'inegualitads che na po betg vegnir registrada per las singulas vischnancas en la bilantscha globala da la NGF. Per la gronda part da las 180 vischnancas vegn

meglierada la situaziun finanziaria. Favurizadas vegnan cunzunt vischnancas cun passa 300 abitantas ed abitants. Tendenzialmain èsi uschia: pli paucas resursas ch'èn avant maun e pli fitg che la vischnanca vegn distgargiada. Uschia gida la NGF grischuna a reducir las differenzas actualas tar las grevezzas fiscalas.

Las vischnancas vegnan rinforzadas. Ellas survegnan dapli daners (13 milliuns francs per onn) e pon impunder ils meds finansials al dretg lieu.

Tschertas grevezzas supplementaras resultan per regla per quellas vischnancas che han las pli bleras resursas sco er per quellas vischnancas fitg pitschnas che vegnan favurizadas particularmain tras il sistem existent. Sche las vischnancas vegnan grupadas tenor lur potenzial da resursas (index dal PR), sa mussa il suandant maletg:

Bilantscha globala da la NGF		(- = grevezza/+ = distgargia)
Vischnancas tenor quantidad da resursas	Dumber da vischnancas	Saldo total
fitg bleras (index dal RP > 125)	38	- 3.3 miu.
bleras (index dal RP 100-125)	18	1.0 miu.
paucas (index dal RP 75-100)	41	5.6 miu.
fitg paucas (index dal RP 50-75)	54	6.6 miu.
e. o. paucas (index dal RP < 50)	29	0.9 miu.
Total da la bilantscha globala	180	11.0 miu.
Gulivaziun individuala d'inegualitads (GIG)		2.0 miu.
Distgargia totala da las vischnancas per onn		13.0 miu.

En il sector da la gulivaziun da finanzas resp. da la nova gulivaziun da las resurssas e da las grevezzas impunda il chantun en cumparegliaziun cun oz meds finanzials supplementars da bunamain 10 milliuns francs per onn a favur da las vischnancas. En il sector dal detretschaument da las finanzas e da las incumbensas distgargia el las vischnancas per stgars 3 milliuns francs per onn. Da quai resulta ina distgargia totala da 13 milliuns francs per las vischnancas.

Supplementarmain a las grevezzas periodicas annualas dal chantun da circa 13 milliuns francs per onn che van a favur da las vischnancas surpiglia il chantun – en la fasa d'introducziun da la NGF grischuna – ulteriurs custs en la dimensiun da totalmain var 150 milliuns francs. Quests custs pertutgan il sdebitament parzial unic en la dimensiun da 15 milliuns francs e – pervia da la midada dal sistem – la gulivaziun limitada fin la fin da l'onn 2015 en l'import da bunamain 15 milliuns francs. Ultra da quai sto il chantun amortisar obligaziuns da contribuziun pendentas da circa 120 milliuns francs envers las vischnancas. In fitg grond dumber d'obligaziuns da contribuziun pendentas resulta en il sector dals edifizis da chasas da personas attempadas e da tgira.

5. Adattaziuns necessarias en il dretg chantunal

Per realisar la NGF grischuna ston vegnir adattadas en tut 27 leschas chantunalas. Trais leschas (lescha davart l'agid social, lescha davart il sustegn da personas basegnusas e lescha davart la gulivaziun da finanzas intercomunala) ston vegnir revedidas cumpletmain. Questas revisiuns èn vegnidadas cumpigliadas en

in pachet entir, in'uschenumnada lescha generala. Las trais leschas novas èn inditgadas en l'aggiunta da la lescha generala. Plinavant ston vegnir adattadas 12 ordinaziuns dal cussegl grond. In'ordinaziun sto vegnir relaschada da nov.

6. Ulteriuras infurmaziuns

Ulteriuras infurmaziuns davart il project – sco er davart la bilantscha globala cun ils resultats finanzials per mintgina da las 180 vischnancas – pon vegnir consultadas e chargiadas giu da la pagina d'internet dal chantun www.gr.ch → *Actual* → *NGF grischuna* u consultadas e chargiadas sin l'agen computer directmain da www.buendner-nfa.gr.ch.

B. Ils arguments dal comité da referendum

Il Grischun perda: NA a la NGF grischuna

La NGF grischuna è in project da reforma cumplessiv cun consequenzas marcantas per il chantun Grischun e cunzunt per sia populaziun. Il comité «NA a la NGF grischuna» refusa quest project. El destruescha numnadamain structures ch'èn sa cumprovadas e che han già success, è intransparent e surchargià. Cun la NGF grischuna perdan memia blers e la coesiun grischuna exemplarica vegn periclitada.

Ils fatgs da furmaziun ed il sector social: il Peder nair en il giu politic?

La NGF grischuna vul reglar da nov la gulivaziun da finanzas e la repartiziun da las incumbensas tranter las vischnancas ed il chantun. Effectivamain vegn per-

sequitada in'otra finamira; numnadamain da sfurzar las vischnancas pitschnas e mesaunas da fusiunar! Co vegn quai cuntanschi? Il chantun deleghescha a las vischnancas incumbensas che quellas na pon in summa betg ademplir per cuntentientscha da lur abitantas e da lur abitants. E quai considerond che tut las vischnancas han in summa difficultads da pudair occupar lur uffizis. Qua dat il chantun Peder nair cun las vischnancas! Per las incumbensas las pli impurtantas sco ils fatgs da furmazion ed il sector social ha surpiglià fin ussa il chantun la rolla directiva u almain la coordinaziun cun las vischnancas. En il futur vegnan las vischnancas per gronda part laschadas suletas cun questas incumbensas. Ina politica sincera crescha l'emprim structures solidas e surdat pir suenter la responsabladad! Independentamain dal fatg, sche fusiuns da vischnancas èn ina buna u ina nauscha chaussa, sa dosta il comité «NA a la NGF grischuna» cunter questa politica intransparenta! Las consequenzas èn fatalas:

La scola populara daventa in termagl en las debattas davart il preventiv

La scola populara dal Grischun è ina incumbensa communabla tranter il chantun e las vischnancas. Quai signifitga ch'il chantun e che las vischnancas surpiglian ensemen la responsabladad e finanzieschan ensemen las scolas. Cun la NGF sa retira il chantun per gronda part da la finanziaziun da la scola populara. Meds finansials liads ad in intent specific en la dimensiun da 30 milliuns francs van a perder per las scolas en las vischnancas – e quai en vista a la revisiun parziala da la lescha da taglia dal zercladur 2010 che custa 41 milliuns francs a las vischnancas.

Quant svelto po la scola daventar en singulas vischnancas in termagl en las debattas davart il preventiv! I na va betg ch'ils organs communalts ston decider en dumondas da finanziaziun tranter ina scola populara che funcziuna, la construcziun da vias u autras chaussas. La scola populara basegna finanzas liadas ad in intent specific. Mo uschia èn segirads l'egualitad da las schanzas e l'avegnir dals uffants grischuns da tut las vischnancas. Perquai: NA a la NGF grischuna!

Il model grischun da success da l'agid social vegn dismiss

Il chantun Grischun dispona dapi decennis d'ina repartiziun efficazia da las incumbensas da l'agid social. Bliers auters chantuns han prendì noss model grischun da success sco exempel. Ils servetschs socials chantunals procuran en tut las vals per in sustegn independent e professional en differents secturs problematics da la vita. Questa repartiziun da las incumbensas è sa cumprovada fitg bain! Ella pussibilitescha ina cussegliaziun independenta, neutrala e professionala e stenschentia d'emprim ennà abus en l'agid social, applitgond il princip natiral da quatter egls. Questa repartiziun da las incumbensas duai vegnir dismissa ussa, la cussegliaziun duai vegnir fatga exclusivamain da las vischnancas. Bunamain 80 pertschient da las vischnancas grischunas han main che 1000 abitantas ed abitants. La gronda part dad ellas n'han betg il personal scolà per pudair porscher ina cussegliaziun sociala independenta. Ubain che la qualitad vegn a patir massivamain ubain ch'i vegn a nascher in grond dumber da novas uniuns d'interess e da novas furmas d'organisaziun. Pertge dismetter senza basegn in model da success? Perquai: NA a la NGF grischuna!

La politica da famiglia vegn sur- laschada a la casualidad

La cumptabilitad da la professiun e da la famiglia è in punct decisiv, sch'i sa tracta da crear er en il futur cundiziuns ch'èn favuraivlas per famiglias. La NGF grischuna surlascha questas incumbensas per gronda part a las vischnancas. Empè d'ina diversificaziun basegna ina politica da famiglia da success ina strategia unitara e promoziun. La politica da famiglia fa part da la politica dal chantun sco plazza economica! Perquai: NA a la NGF grischuna!

Betg sin donn e cust da noss uffants

La NGF grischuna adossescha adina là ils custs a las vischnancas, nua che uffants èn pertutgads directamain: en la tgira d'uffants, en la scolina, en la scola populara, en il sustegn d'uffants impedids. Il chantun spargna ina giada dapli sin donn e cust dals uffants. Als uffants tutga l'avegnir! Els èn las lavurantas ed ils lavurants, las consumentas ed ils consuments, las pajadras ed ils pajaders da la AVS, ils geniturs e betg sco ultim las electuras ed ils electurs da damaun. Ils uffants èn noss avegnir! Cun in NA a la NGF grischuna procurain nus per noss avegnir.

Duai la qualidad dals fatgs da fur- maziun e dal sector social depen- der dal lieu da domicil?

Ord vista dal comité «NA a la NGF grischuna» èsi fundamentalmain fauss da surchargiar financialmain e materialmain il grond dumber da vischnancas grischunas cun champs d'incumbensa complexs sco la scola populara ed il sector social. Sche questas vischnancas prendan serius lur «libertad», vegni bainbaud a depender dal lieu da domicil, sche uffants

pon frequentar ina scola da buna qualidad, sch'els han pussaivladads da terapia urgentamain necessarias u sch'in servetsch social professional gida tar l'integraziun professiunala e sociala. Lain avair fidanza en las vischnancas, ma senza metter l'avegnir dal Grischun en ils mauns da la casualidad. Perquai: NA a la NGF grischuna!

Ina vasta alianza per in NA a la NGF grischuna

18 organizaziuns spezializadas e professiunalas dals fatgs da furmaziun e dal sector social refusan la NGF grischuna. Las commembras ed ils commembers da l'alianza èn spezialistas e spezialists, autoritads e persunas pertutgadas. Da lur experientschas e da la lavur quotidiana san ellas ed els, tge desaster che la NGF grischuna po chaschunar. Ensemen vulan ellas ed els collavurar constructivamain en ina nova refurma vi da l'avegnir dal Grischun. L'emprim pass necessari per questa refurma è dentant: NA a la NGF grischuna!

www.buendner-nfa.ch

C. Ils arguments dal cussegl grond

Tras la NGF grischuna vegnan la gulivaziun da finanzas actuala ed ils entretschaments cumplitgads da finanziaziuns ordinads per l'emprima giada dapi l'onn 1958 en moda complessiva. La NGF grischuna preschenta avertamain sias finamiras. Talas èn cunzunt da reducir las grondas differenzas financialas tranter las vischnancas, d'augmentar la libertad d'agir per il chantun e per las vischnancas sco er d'eliminar pajaments cuntracurrents. La NGF porscha las mesiras ch'èn necessa-

rias per cuntanscher las finamiras fixadas. D'ina gulivaziun da finanzas transparenta, gista, reglabla e pli intensiva sco er d'ina repartiziun ordinada da las incumbensas e da la finanziaziun profitan la finala tuttas e tuts. Il chantun e las vischnancas stattan suenter pli fitg en il servetsch da la populaziun grischuna. Perquai sustegna il cussegl grond la NGF grischuna cun ina maioritad dad 80 pertschient.

Ils puncts criticgads dal comité da referendum pertutgan la scola populara, il sector social e la promoziun da la famiglia. Els ignoreschan per gronda part la regulaziun ch'è vegnida concludida dal cussegl grond e sa basan qua e là sin faussas supposiziuns. Il chantun na sa retira da gnanc in dals secturs criticgads. Exactamain tuttina sco oz fa il cussegl grond prescripziuns liantas, tge incumbensas che las vischnancas ston ademplir en tge qualitat. El ha la direcziun, na stritga naginas disposiziuns areguard l'ademplement da las incumbensas ed impona ses meds cun finamiras pli precisas per l'egualitad da las schanzas e per la garanzia da la qualitat. Las vischnancas vegnan a pudair ademplir meglier lur incumbensas en il futur. Ellas èn il pli datiers da la populaziun e meritan nossa confidenza. En quest connex sto vegnir refusada cleramain la renfatscha dal comité da referendum che di che las vischnancas «surlaschan» simplamain «a la casualitad», co che las incumbensas vegnan ademplidas.

1. La NGF grischuna augmenta las schanzas da furmaziun

La garanzia da la qualitat e l'egualitad da las schanzas per ils fatgs da furmaziun, quai èn ils giavischs centrals dal cussegl grond per l'entir chantun. Perquai duai il

chantun finanzia da nov las direcziuns da scola da tut las scolas popularas cun ina pauschala da stgars 120000 francs per pensum a temp cumplain. Cun la NGF grischuna surpiglia el er tut ils custs per sviluppar las scolas popularas e per finanzia la scolaziun supplementara obligatoria da las personas d'instrucziun e procura uschia per ina realisaziun efficazia ed unitara da las prescripziuns da furmaziun. Las contribuziuns ch'èn liadas directamain ad in intent specific en il sector da la scola s'augmentan pia. Qua tras profitan er las scolas en vischnancas pli debblas da structures da scola professunalas. Quai va directamain a favur da las scolaras e dals scolars grischuns. Cun la NGF grischuna rinforza il chantun er ses engaschament en il sector impurtant da la pedagogia speziala. El surpiglia la cumplaina responsabladad per sclerir, per determinar, per controllar e per finanzia tut las mesiras en las scolas spezialas. En l'avegnir vegn el a spender passa 30 milliuns francs per onn en chaussa. Quests daners van directamain a favur da quels uffants che han il basegn il pli grond d'in sustegn da pedagogia speziala.

2. Il model d'agid social ch'è sa cumprovà vegn optimà

L'agid social tutga tar las incumbensas da las vischnancas. Ellas stattan il pli datiers da las personas pertutgadas. Las vischnancas grischunas èn fin oz dentant cumpetentasmoper l'agid social material (fatgs da sustegn). Per l'agid social personal (cussegliaziun sociala) procura il chantun cun agid da nov servetschs socials regiunals. Quests dus secturs da l'agid social tutgan ensemen. Perquai duain da nov las vischnancas da staziunament manar

ils servetschs socials regiunals per tut las vischnancas da lur regiun da cussegliaziun. Uschia vegn mantegnida la structura existenta cun ils centers da cussegliaziun regiunals. L'agid social vegn ademplì da nov en moda pli complessiva e vegn a star pli datiers da las personas pertutgadas. Las vischnancas s'identifitgeschan pli fitg cun l'agid social e megliereschan lur purschida (programs d'occupaziun, lavur d'utilitad publica). L'uffizi chantunal dal servetsch social vegn a coordinar er vinavant l'agid social sco er a cusseglar ed a sustegnair professiunalmain ils centers da cussegliaziun regiunals. Il chantun vegn plinavant a surpigliar custs considerabels da l'agid social, uschia tranter auter tras la gulivaziun da las grevazzas socialas (GGS). Il comité da referendum survesa questa regulaziun ch'è previsa concretamain en la nova lescha davart l'agid social e tema nungjustifitgadain che las vischnancas pitschnas sajan surdumandadas. La regulaziun ch'è vegnida tschernida vegn applitgada en la gronda maioritad dals chantuns da la Svizra tudestga (AG, AR, BL, BE, LU, OW, SH, SZ, SG, TG, UR, ZG e ZH) e correspunda al svilup che va vers centers communal. La NGF grischuna sa basa sin quai ch'è sa cumprovà ed optimescha l'execuziun.

3. La politica da famiglia vegn rinforzada

Igl è in giavisch central dal cussegl grond da rinforzar las famiglias e da megliar la cumpatibilitad da la professiun e da la famiglia. Quai ha el er exprimì consequentamain en la debatta tar la lescha davart la promoziun da la tgira d'uffants cumentara a la famiglia che ha gi lieu en il rom da la NGF grischuna. L'incarica da prestaziun e l'engaschament finanziel

da las vischnancas èn reglads cleramain en la lescha. Il chantun resta cumpetent per cusseglar e per sustegnair las vischnancas sco er las purschidas ed ils purschiders (canortas d'uffants e maisas da mezdi). La NGF grischuna è in ulteriur pass per realisar las finamiras da la politica da famiglia dal cussegl grond.

4. La NGF grischuna rinforza las vischnancas

La NGF grischuna rinforza la solidaritad entaifer il chantun a favur da las vischnancas cun paucas finanzas, e quai independentamain da lur dumber d'abitantas e d'abitants. Tant il chantun sco er las vischnancas cun bleras finanzas imponan per quai meds supplementars considerabels. Las vischnancas las pli pitschnas na vegnan da nov betg pli privilegias, mabain tractadas tuttina sco tut las autras vischnancas. Uschia vegn eliminà in impediment da fusiun existent per las vischnancas las pli pitschnas, senza dentant crear in'obligaziun da fusiun. La pretensiun dal comité da referendum che di che la NGF grischuna sforzia vischnancas pli pitschnas e mesaunas da fusiunar, è simplamain faussa. Cun la NGF grischuna daventan fusiuns pli attractivas. Er en questa moda gida la NGF grischuna ad augmentar la capacitad da las vischnancas grischunas.

5. La NGF grischuna fa senn mo en sia totalitad

Il chantun Grischun sto stringentamain gulivar da nov las finanzas, reglar las cumpetenzas e detretschar ils pajaments tranter il chantun e las vischnancas. Sch'ils

fatgs da furmaziun, sch'il sector social e sche la tgira d'uffants complementara a la famiglia vegnissan dentant – sco ch'i vegn pretendì dal comité da referendum – exceptads da la NGF grischuna, fasschess l'entir project naufragi. Las vischnancas vegnissan indeblidas considerablain en quests trais secturs communal centrals. In «na» a la NGF grischuna fiss in cler pass enavos per il chantun, per las vischnancas e per la populaziun. La NGF grischuna è in product global ch'è vegnì elavurà cun quità e ch'è equilibrà. Ella na dastga betg vegnir sacrificada ad interess particulars. La NGF grischuna merita ina clera approvaziun.

D. Proposta

En las sessiuns d'avrigl e da zercladur 2009 ha il cussegl grond tractà la NGF grischuna durant plirs dis. El ha acceptà la lescha generala davart la NGF grischuna ils 15 da zercladur 2009 cun 88 cunter 22 vuschs e cun 5 abstenziuns. Nus As proponin, stimadas conburgaisas e stimads conburgais, d'acceptar quest project.

En num dal cussegl grond

Il president: *Christian Rathgeb*

Il cancellier: *Claudio Riesen*

Project da votaziun

Lescha davart la nova concepziun da la gulivaziun da finanzas e da la repartiziun da las incumbensas tranter il chantun e las vischnancas (lescha generala davart la NGF grischuna)

dals 15 da zercladur 2009

Il cussegl grond dal chantun Grischun,

sa basond sin l'art. 31 al. 1 da la costituziun chantunala,
sunter avair gi invista da la missiva da la regenza dals 20 da schaner 2009,

concluda:

Art. 1

¹ Questa lescha regla l'adattaziun da relaschs chantunals per realisar la nova concepziun da la gulivaziun da finanzas e da la repartiziun da las incumbensas tranter il chantun e las vischnancas (NGF grischuna). Object ed intent

² Ella ha en spezial l'intent che las incumbensas vegnian ademplidas en moda effizienta e confirm als basegns, che l'atgna responsabladad dal chantun e da las vischnancas vegnia augmentada cun introducir ina nova gulivaziun da finanzas e da grevezzas e ch'i vegnian detretschadas las incumbensas tranter il chantun e las vischnancas.

³ La scolina e la scola populara sco er ils secturs dals fatgs socials e da la sanadad èn incumbensas communablas dal chantun e da las vischnancas.

Art. 2

Las leschas qua sutvart vegnan relaschadas:

1. lescha davart l'agid social public en il chantun Grischun (DG 546.100), en la versiun tenor l'aggiunta 1;
2. lescha davart il sustegn da persunas basegnusas (DG 546.250), en la versiun tenor l'aggiunta 2;
3. lescha davart la gulivaziun da finanzas en il chantun Grischun (DG 730.200), en la versiun tenor l'aggiunta 3.

Revisiun totala
da leschas

Art. 3

Las leschas qua sutvart vegnan midadas sco suonda:

Midada
da leschas

1. Lescha da vischnancas dal chantun Grischun dals 28 d'avrigl 1974 (DG 175.050)

Art. 49 marginala, al. 2 e 3

Contabilitad

² La contabilitad vegn fatga tenor las normas reconuschidas per las finanzas publicas. Las directives davart la gestiun da las finanzas chantunalas valan en quest connex conform al senn per las vischnancas, per las vischnancas burgaisas sco er per las corporaziuns regionalas e per las corporaziuns da vischnancas.

³ aboli

Art. 49a

Quint annual
e rapport
da gestiun

¹ Il quint annual, ch'è vegnì approvà da la radunanza communal u dal parlament communal, ed il rapport da la cumissiun da gestiun ston vegnir tramess al post da surveglianza entaifer in onn suenter la finiziun da l'onn da gestiun.

² En in'aggiunta dal quint annual ston vegnir preschentadas detagliadamain las participaziuns, inclusiv la commembranza en colliaziuns da vischnancas, sco er las obligaziuns eventualas, cunzunt las cauziuns, las obligaziuns da garanzia e las garantias da deficit.

Art. 93 al. 2

² El sustegna la fusiun cun ina contribuziun da promoziun. Las contribuziuns da promoziun vegnan finanziadas tras il fond da gulivaziun da finanzas u tras meds publics generals. La regenza regla il gener e la dimensiun.

Art. 97 marginala, al. 1, 3 e 4

2. surveglianza da
las finanzas
a) princip

¹ Il departament da finanzas e vischnancas è cumpetent per la surveglianza da las finanzas da las vischnancas, da las vischnancas burgaisas sco er da las corporaziuns regionalas e da las corporaziuns da vischnancas.

³ Il chantun na stat betg bun per obligaziuns da las vischnancas, da las vischnancas burgaisas sco er da las corporaziuns regionalas e da las corporaziuns da vischnancas.

⁴ aboli

Art. 97a

b) cas

¹ Il post da surveglianza intervegn cunzunt en ils suandants cas:

- a) sche l'indebitament ha cuntanschi ina dimensiun critica u va en direcciun d'in tala;
- b) sch'i vegn cumprovà in deficit da bilantscha u sch'in tal sto vegnir temì pervia da la tendenza negativa tar l'atgna finanziaziun;
- c) sch'ils principis da la gestiun da las finanzas e da la contabilitad vegnan violads considerablamain.

² Sche vischnancas planiseschan da far expensas singulas u periodicas ubain da renunziar ad entradas, e sche quai pudess augmentar l'indebitament ad ina dimensiun critica, ston ellas annunziar ordavant lur intenziun al post da surveglianza.

Art. 97b

¹ Sin basa dal resultat d'in scleriment da la situaziun finanziaria po la regenza suttametter ina vischnanca, ina vischnanca burgaisa, ina corporaziun regiunala u ina corporaziun da vischnancas ad ina surveglianza speziala da las finanzas.

c) surveglianza speziala da las finanzas

² Questa subordinaziun ha lieu sin trais differents stgalims d'intervenziun:

- a) cussegliaziun ed assistenza;
- b) assistenza cun cumpetenzas d'intervenziun pli vastas per il post da surveglianza, inclusiv l'approvaziun da conclus d'ina impurtanza finanziaria pli gronda;
- c) curatella.

³ La regenza fixescha ils criteris e las mesiras dals singuls stgalims d'intervenziun.

2. Lescha davart ils uffants confidads dals 14 da favrer 2007 (DG 219.050)

Art. 3 al. 2 lit. b e c

² En spezial po el:

- b) ordinar ina controlla medicinala per laschar sclerir il stadi da sanadad da l'uffant confidà;
- c) incaricar – en il rom da l'ademplement da sia incumbensa da surveglianza – ils servetschs socials regiunals da far scleriments.

3. Lescha davart la procedura penala dals 8 da zercladur 1958 (DG 350.000)

Art. 188

Ils custs d'execuziun dals chastis che priveschan da la libertad e da las mesiras penalas staziunaras van a quint dal chantun, nun ch'ils pertutgads u nun che terzas persunas stettian buns per il pajament. Sentenziads en bunas relaziuns finanzialas ston vegnir obligads en la sentenza da sa participar als custs d'execuziun.

Adossament dals custs

Art. 189

¹ Prestaziuns da l'assicuranza sociala e prestaziuns d'assicuranza che tutgan al sentenzià e ch'èn destinadas a tractaments vegnan duvradas per cuvrir ils custs.

Participaziun als custs

² Il sentenzià:

- a) paja las acquisiziuns persunalas – cunzunt products da tubac, products da giudiment, artitgels da tualetta ed abunaments da gasettas –, ils custs dals congedis sco er las taxas per duvrar apparats da radio, da televisiun e da telefon;
- b) sa participescha adequatamain als custs da la mesa-praschunia sco er da l'alloschi e da la lavur en l'externat;
- c) surpiglia las premias e las contribuziuns per assicuranzas socialas e per assicuranzas da malsauns sco er las franchisas e las resalvas persunalas;

- d) surpiglia ils custs per mesiras spezialas da la furmaziun supplementara e per il repatriament, uschenavant che quai è pussaivel e raschunaivel per el;
- e) surpiglia ils custs da tractaments ambulants ch'èn vegnids ordinads giudizialmain u uffizialmain, nun che quests custs vegnian surpigliads da terzas personas u da la vischnanca, en la quala il sentenzià aveva ses ultim domicil u sia ultima dimora.

**4. Lescha davart las scolinas dal chantun Grischun
dals 17 da matg 1992 (DG 420.500)**

Art. 16

aboli

Art. 18 al. 3

³ Il chantun surpiglia ils custs per substituziuns en connex cun la participaziun a furmaziuns supplementaras ch'il chantun ha declerà sco obligatoricas.

Art. 19 al. 1

Furmaziun
supplementara

¹ Il chantun po declerar che la participaziun ad occurrenzas da furmaziun supplementara saja obligatorica. El surpiglia ils custs dals curs da la furmaziun supplementara obligatorica.

Art. 26 al. 3

³ Las vischnancas mettan a disposiziun sin agens custs ils locals ed ils indrizs ch'èn necessariis per manar ina scolina.

Art. 27

aboli

Art. 28

aboli

Art. 29

c) finanziaziun da
forzas auxiliaras

En cas motivads surpiglia il chantun ils custs da las expensas renconuschidas per engaschar forzas auxiliaras cun l'intent da promover uffants da lingua estra.

Art. 30

Aboli

Art. 30a

Contribuziuns per
ina promoziun
speziala

¹ A l'instituziun ch'è responsabla per la scolina paja il chantun ina contribuziun pauschalisada da 10 000 francs per uffant e per onn da scolina per l'assistenza d'uffants che sa chattan en in center transitoric per requirentas e per requirents

d'asil e per persunas ch'èn admessas provisoricamain. Questa contribuziun vegn er pajada per ils custs d'assistenza d'uffants da viagiantas e da viagiants.

² La contribuziun correspunda al stadi da l'index naziunal dals pretschs da consum da 101.0 puncts (index da basa dal december 2005). La regenza fixescha la cumpensaziun da la chareschia.

5. Lescha davart las scolas popularas dal chantun Grischun dals 26 da november 2000 (DG 421.000)

Art. 18

¹ Las instituziuns ch'èn responsablas per la scola pussibileschan ad uffants da lingua estra da frequentar la scola publica cun als promover spezialmain en la lingua d'instrucziun. Il chantun surpiglia las expensas reconuschidas. Ils detagls regla la regenza en in'ordinaziun.

² A l'instituziun ch'è responsabla per la scola paja il chantun contribuziuns pauschalisadas per la scolaziun d'uffants che sa chattan en in center transitoric per requirentas e per requirents d'asil e per persunas ch'èn admessas provisoricamain. Questa contribuziun vegn er pajada per ils custs da scolaziun d'uffants da viagiantas e da viagiants. La contribuziun importa per uffant e per onn da scola:

a) en la scola primara	13 400 francs
b) sin il stgalim superiur	17 700 francs
c) en classas pitschnas	17 700 francs

Las contribuziuns correspundan al stadi da l'index naziunal dals pretschs da consum da 101,0 puncts (index da basa dal december 2005). La regenza fixescha la cumpensaziun da la chareschia.

³ La regenza fixescha las prestaziuns che ston vegnir furnidas da las instituziuns ch'èn responsablas per la scola. Durant l'admissiun provisorica d'uffants sco er per uffants da requirentas e da requirents d'asil po ella far prescripziuns davart la scolaziun che divergeschan da las disposiziuns da la lescha da scola en quai che concerna l'organisaziun da l'instrucziun, ils tips da scola e las persunas d'instrucziun.

Art. 21 al. 4

⁴ Il chantun surpiglia ils custs dals curs da perfecziunament da las persunas d'instrucziun, ils custs per l'acquisiziun dals meds d'instrucziun sco er ils custs per la substituziun. La durada da la substituziun vegn fixada dal departament.

Art. 36 al. 2

² L'indemnisaziun da la persuna d'instrucziun e da la substituziun è chausa da l'instituziun responsabla. Il chantun surpiglia ils custs per substituziuns en connex cun furnaziuns supplementaras obligatoricas da las persunas d'instrucziun.

Art. 38

Il chantun surpiglia ils custs dals curs per las furnaziuns supplementaras obligatoricas da las persunas d'instrucziun.

Furmaziun
supplementara

Art. 48 al. 2

² Sche las relaziuns pretendan quai, èn las vischnancas respectivamain las instituziuns responsablas obligadas d'organisar e da pajar il transport da las scolaras e dals scolars.

Art. 53

Prescripziuns da
construcziun

¹ aboli

² aboli

³ aboli

⁴ aboli

⁵ aboli

⁶ Prescripziuns pli detagliadas davart la construcziun da stabiliments da scola e da sport da scola vegnan relaschads da la regenza.

Art. 54

Prestaziuns
dal chantun
1. contribuziuns a
scolas secundaras
da vallada

¹ Sche l'instrucziun tenor il plan d'instrucziun per il stgalim superiur da la scola populara vegn dada cun purschidas supplementaras, paja il chantun ina contribuziun pauschala da 2 850 francs per mintga lecziun dal rom imputabla che vegn dada supplementarmain. Sin dumonda dal cussegl da scola fixescha il departament las lecziuns imputablas avant il cumenzament da l'onn da scola.

² Per scolaras e per scolars che han il domicil en il chantun Grischun e che absolvan la 9avla classa en ina scola secundara da vallada tenor las disposiziuns federalas per scolas da maturitad, paja il chantun ina pauschala da 13 700 francs per scolara u per scolar e per onn da scola.

³ Las contribuziuns correspundan al stadi da l'index naziunal dals pretschs da consum da 101,0 puncts (index da basa dal december 2005). La regenza fixescha la cumpensaziun da la chareschia.

⁴ aboli

⁵ aboli

Art. 54a

2. contribuziuns a
direcziuns da
scola

¹ A las instituziuns responsablas paja il chantun contribuziuns pauschalisadas als custs per las direcziuns da scola sin basa d'in pensum cumplain cun 25 partiziuns manadas che han ina media da 18 scolaras e scolars. Er partiziuns da scolina valan sco partiziuns che han in dretg da survegnir subvenziuns. La contribuziun per in pensum cumplain importa 115 700 francs ed è colliada cun l'ademplant da premissas minimalas che vegnan fixadas da la regenza.

² Il chantun po promover la scolaziun e la furmaziun supplementara da persunas che dirigian ina scola, e quai en spezial cun organisar curs e cun pajar contribuziuns unicas fin a maximalmain 5 000 francs per persuna che dirigia ina scola.

³ Las contribuziuns a las direcziuns da scola correspundan al stadi da l'index naziunal dals pretschs da consum da 101,0 puncts (index da basa dal december 2005). La regenza fixescha la cumpensaziun da la chareschia.

Art. 54b

Projects da svilup da scola surordinads ed incumbensas interdisciplinaras surordinadas, en spezial l'introducziun d'in nov rom d'instrucziun, d'ina ulteriura lingua estra u da novas furmas d'organisaziun, vegnan finanziads dal chantun.

3. projects da svilup da scola

6. Lescha davart las scolas medias en il chantun Grischun dals 7 d'october 1962 (DG 425.000)

Art. 3bis

¹ Las vischnancas pajan ina contribuziun per ils giuvenils che vivan en la vischnanca e che frequentan l'instrucziun fundamentala da l'emprima e da la segunda classa dal gimnasi da 6 onns en ina scola media en il chantun. L'autezza da la contribuziun sa drizza tenor ils custs cumplains d'in scolar al stgalim superiur da la scola populara ed importa 13 700 francs.

Contribuziuns da la vischnanca per l'instrucziun fundamentala en scolas medias

² Per scolars da la scola chantunala pajan las vischnancas questa contribuziun a l'uffizi ch'è cumpetent per la scola media, per scolars da scolas medias privatas a la scola media respectiva.

³ L'autezza da las contribuziuns corresponda al stadi da l'index naziunal dals pretschs da consum da 101,0 puncts (index da basa dal december 2005). La regenza fixescha la cumpensaziun da la chareschia.

Art. 10 al. 2

² Per frequentar l'emprima e la segunda classa – che tutgan tar l'instrucziun fundamentala – dal gimnasi da 6 onns en ina scola media en il chantun na ston vegnir pajads nagins daners da scola.

Art. 17 al. 3

³ La contribuziun per scolars che survegnan ina contribuziun communal sa reducescha en la dimensiun da questa contribuziun communal.

7. Lescha davart la furmaziun professiunala e davart purschidas da furmaziun cuntinuanta dals 17 d'avrigl 2007 (DG 430.000)

Art. 17 al. 2

aboli

Art. 33 cifras 3 e 4

aboli

Art. 36

aboli

Art. 37

aboli

Art. 38

aboli

Art. 40

Il chantun surpiglia ils deficits da manaschi da las purschidas transitoricas, da las scolas professiunalas spezialisadas sco er d'autras instituziuns renconuschidas sin basa dal dretg da contribuziun che restan suenter la deducziun da las contribuziuns d'instituziuns responsablas.

Art. 41 al. 1

¹ Il chantun surpiglia ils custs che resultan da cunvegns dal dretg administrativ.

Art. 45 al. 1

¹ Contribuziuns dal chantun a construcziuns novas, a midadas da construcziun, ad engrondiments, a sanaziuns sco er als indrizz ch'èn colliads cun quai e ch'èn previs per purschidas tenor questa lescha importan fin a 100 pertschient dals custs imputabels, sche las contribuziuns annualas da gestiun na cuntregnan betg gia ina part cumprovada per l'infrastructura. Ils detagls vegnan reglads da la regenza.

8. Lescha davart la promoziun da personas cun impediments dals 18 da favrer 1979 (DG 440.000)

Titel da classificaziun avant l'artitgel 12

4. ORDINAZIUN ED ABOLIZIUN DA MESIRAS

Art. 12

Temp e dumonda

¹ Mesiras da la scola speziala pon vegnir ordinadas per il temp avant il cumenzament da l'obligaziun d'ir a scola e fin a la cumplenida dal 20avel onn da vegliadetgna. Per dumondas dovri il consentiment dals represchentants legals.

² Ils servetschs spezials ch'èn renconuschids dal chantun inoltreschan a l'uffizi las dumondas concernent mesiras rinforzadas.

³ Las personas spezialisadas inoltreschan a l'instituziun ch'è responsabla per la scola las dumondas concernent mesiras pedagogic-terapeuticas.

Art. 12a

Ordinaziun da las mesiras
1. tras l'uffizi

L'uffizi dispona:

- a) mesiras rinforzadas, suenter avair tadlà l'instituziun ch'è responsabla per la scola, e regla lur realisaziun;
- b) l'educaziun prescolara pedagogic-curativa per uffants, fin ch'els cumenzan ad ir a scola;
- c) logopedia fin a l'entrada en scolina;

- d) audiopedagogia en la vegliadetgna prescolara sco er en la vegliadetgna scolara;
- e) mesiras en il sectur spezial da donns da la vesida en la vegliadetgna prescolara sco er en la vegliadetgna scolara.

Art. 12b

¹ L'instituziun ch'è responsabla per la scola è obligada da garantir prestaziuns adequatas en il sectur da las mesiras pedagogic-terapeuticas per ils uffants pertutgads.

². tras l'instituziun ch'è responsabla per la scola

² L'instituziun ch'è responsabla per la scola dispona la realisaziun da mesiras pedagogic-terapeuticas.

Art. 16

¹ Il chantun po declerar la participaziun a curs da furmaziun supplementara sco obligatorica.

Furmaziun supplementara

² Il chantun surpiglia ils custs per ils curs da furmaziun supplementara ch'èn obligatorics.

Art. 27

aboli

Art. 29 al. 1 e 2

¹ L'instituziun ch'è responsabla per la scola finanziescha las mesiras pedagogic-terapeuticas ch'ella ha disponi.

² Il chantun finanziescha las mesiras ch'el ha ordinà.

Art. 32

aboli

Art. 33

¹ La procedura da rendaquint ed il pajament per mesiras rinforzadas vegnan reglads dal departament.

² La regenza regla las tariffas imputablas per mesiras rinforzadas sco er per mesiras pedagogic-terapeuticas en connex cun mesiras rinforzadas.

³ Il departament po delegar la controlla dal quint da gestiun da scolas spezialas a la controlla da finanzas.

Titel da classificaziun avant l'artitgel 33a

- d) Salarisaziun

Art. 33a

La regenza fixescha la salarisaziun minimala da las personas spezializadas cun u senza diplom reconuschi, e quai s'orientond a las tariffas ch'èn fixadas per il stgalim respectiv en la lescha da scola ed en l'ordinaziun davart la salarisaziun da las personas d'instrucziun.

Salarisaziun minimala

9. Lescha davart ils fatgs da sanadad dal chantun Grischun dals 2 da december 1984 (DG 500.000)

Art. 13 al. 1 lit. c e d

¹ En il sector da la promoziun da la sanadad e da la prevenziun è il chantun cumpetent per:

- c) coordinar las activitads da las vischnancas;
- d) cussegljar gratuitamain las mammas ed ils babs en dumondas da la tgira e da l'assistenza da poppins e d'uffants pitschens.

10. Lescha davart l'agid per personas toxicomanas en il chantun Grischun dals 2 da mars 1997 (DG 500.800)

Art. 7 al. 2 frasa introductiva

² Las vischnancas promovon:

Art. 8

aboli

Art. 9

aboli

11. Lescha per promover la tgira da malsauns e l'assistenza da personas attempadas e da personas che basegan tgira dals 2 da december 1979 (DG 506.000)

Art. 1 al. 1

¹ Il chantun e las vischnancas promovon in provediment medicinal sco er ina tgira ed in'assistenza medicinala da personas malsaunas, da pazients stabels e da personas attempadas, e quai conform als basegns sco er en moda adequata ed economica.

Art. 3 al. 1 lit. a, d, e ed f sco er al. 2

¹ Il chantun sustegna:

- a) ils ospitals reconuschids;
- d) ils servetschs reconuschids per la tgira ed assistenza a chasa;
- e) aboli
- f) las organisaziuns chantunalas u surregionalas da salvament reconuschidas;

² Las instituziuns che vegnan sustegnidas dal chantun èn obligadas d'inoltrar a l'uffizi cumpetent in rapport annual ed in quint annual e da preschentar tut las infurmaziuns ch'èn necessarias per exequir la surveglianza e la controlla.

Art. 7 al. 1 lit. b, f e g

¹ Il dretg da survegnir contribuziuns han las suandantas instituziuns:

- b) las instituziuns ch'èn renconuschidas da las vischnancas e ch'èn responsablas per purschidas staziunaras per la tgira ed assistenza da pazients stabels e da persunas attempadas;
- f) las instituziuns per la psichiatria d'uffants e da giuvenils ch'èn renconuschidas da la regenza.
- g) aboli

Art. 8

aboli

Art. 9 al. 1 lit. a e b sco er al. 2

¹ Ushè ditg che las instituziuns responsablas na renunzian betg a las contribuziuns da las vischnancas, pajan tut las vischnancas contribuziuns:

- a) a la gestiun dals ospitals e dals servetschs da la tgira ed assistenza a chasa che vegnan sustegnids dal chantun tenor l'artitgel 7 alinea 1 literas a ed e da questa lescha;
- b) a la construcziun ed als indrizs dals ospitals che vegnan sustegnids dal chantun tenor l'artitgel 7 alinea 1 litera a da questa lescha e da las purschidas staziunaras che vegnan renconuschidas da las vischnancas tenor l'artitgel 7 alinea 1 litera a da questa lescha per la tgira ed assistenza da pazients da lunga durada e da persunas attempadas.

² Sch'i na sa chatta nagin ospital cun dretg da survegnir contribuziuns en ina regiun d'ospital, ston las vischnancas pertutgadas sa participar cun 15 per-schient als custs che resultan da las cunvegns davart la garanzia dal provediment cun ospitals. Avant che far cunvegns ston vegnir consultadas las vischnancas pertutgadas. Sch'il servetsch d'urgenza e d'ambulanza da la regiun d'ospital respectiva na vegn betg manà tenor las prescripziuns dal chantun, po la participaziun da las vischnancas vegnir auzada a maximalmain 35 per-schient.

Art. 12 al. 1

¹ La tariffa da contribuziun dal chantun a las investiziuns importa 85 per-schient.

Art. 18 al. 1 lit. d ed al. 2 e 3

¹ Las contribuziuns da gestiun dal chantun e da las vischnancas sa cumponan:

- d) da las contribuziuns als servetschs da pichet dal sector staziunar.

² La contribuziun dal chantun per las prestaziuns medicinalas importa 85 per-schient da las contribuziuns als custs renconuschids pro cas.

³ aboli

Art. 18a al. 1 lit. b, d ed e sco er al. 2

¹ Il cussegl grond fixescha annualmain en il preventiv chantunal:

- b) aboli
- d) aboli
- e) aboli

² aboli

Art. 18b marginala

Contribuziuns
dal chantun

Art. 18c al. 5

⁵ Sch'il servetsch da salvament e da pichet na vegn betg manà tenor las prescripziuns dal chantun, pon las contribuziuns dal chantun per las prestaziuns medicinalas vegnir reducidas per maximalmain 20 pertschient.

Art. 18d

aboli

Art. 18e

2. perscrutaziun
ed istruzziun

La regenza reparta il credit global per la perscrutaziun e per l'istruczziun sin ils singuls ospitals, e quai resguardond spezialmain la cunvegna individuala da prestaziun, ils custs e las prestaziuns cumprovadas tenor l'artitgel 7 da l'ordinaziun davart il calcul dals custs e la registraziun da las prestaziuns tras ils ospitals e las chasas da tgira en l'assicuranza da malsauns (OCPre) sco er il dumber da plazzas da l'onn precedent.

Art. 18f

Contribuziuns da
las vischnancas
1. servetsch
da salvament

Ensemen cun las vischnancas da la regiun d'ospital respectiva procuran ils ospitals per in servetsch d'ambulanza e d'urgenza effizient tenor las prescripziuns chantunalas.

Art. 18g

2. servetsch
da pichet

Ensemen cun las vischnancas da la regiun d'ospital respectiva procuran ils ospitals per il servetsch da pichet tenor l'aggiunta da questa lescha e tenor la cunvegna individuala da prestaziun.

Art. 18h

artitgel 18g d'enfin ussa

Art. 19 al. 1 e 2

¹ Las contribuziuns da las vischnancas ston vegnir fixadas en las cunvegnas da prestaziun tranter las vischnancas da la regiun d'ospital ed ils ospitals. Las vischnancas pussibiliteschan als ospitals da planisar lur finanzas e lur investiziuns a vista pli lunga.

² Ensemen cun las vischnancas surpiglian las instituziuns responsablas il deficit dal quint total da lur ospital regional che resta suenter la deducziun da las contribuziuns chantunalas e communalas. La repartiziun vegn fatga tenor ina clav che sto vegnir determinada da las instituziuns responsablas e da las vischnancas.

Art. 21 al. 1 fin 5

Contribuziuns
d'investiziun

¹ aboli

² aboli

³ aboli

⁴ aboli

⁵ Las contribuziuns d'investiziun da las vischnancas ston vegnir fixadas en las convegnas da prestaziun tranter las vischnancas da las regiuns da planisaziun e las instituziuns ch'èn responsablas per las purschidas. Las vischnancas pussibiliteschan a las instituziuns responsablas da planisar lur finanzas e lur investiziuns a vista pli lunga.

Art. 21a

aboli

Art. 21b al. 1

¹ Per las purschidas che survegnan contribuziuns da las vischnancas fixescha la regenza tariffas maximalas graduadas tenor la dimensiun da las prestaziuns per ils custs che ston vegnir surpigliads dals abitants.

Art. 21c al. 1 e 2

¹ aboli

² aboli

Art. 21e

Resguardond l'interess public po il chantun conceder contribuziuns ad organizaziuns privatas d'utilitad publica ch'èn activas sin plaun chantunal u surregional e che han l'intent da promover l'agid a personas attempadas.

Titel da classificaziun avant l'artitgel 31

VIII. Contribuziuns als servetschs da la tgira ed assistenza a chasa

Art. 31 al. 1

¹ Las vischnancas procuran per ina purschida suffizienta da servetschs da la tgira ed assistenza a chasa.

Art. 31a al. 1 e 3

¹ Als servetschs da la tgira ed assistenza a chasa ch'èn reconuschids concedan il chantun e las vischnancas – tenor prestaziun – contribuziuns a las prestaziuns cun dretg da survegnir contribuziuns, sch'ils clients respectivamain sch'ils purtaders da lur custs na pajan – sin basa d'ordinaziuns giudizialas u uffizialas – betg in pretsch che covra ils custs ch'èn necessaris dal puntg da vista da l'economia da manaschi. Contribuziuns

³ En cas d'ina gestiun economica dal manaschi importa la contribuziun dal chantun – applitgond las tariffas maximalas tenor l'artitgel 31b – 85 per-tschient dals custs betg cuvrids per mintga categoria da prestaziun.

Tariffas

Art. 31b marginala

Art. 31c

aboli

Dretg da survegnir prestaziuns

Art. 31d marginala

Art. 31e

aboli

Art. 31f lit. e

Las contribuziuns dal chantun pon vegnir reducidas per 5 fin 30 pertschient, sche:

e) aboli

Art. 36 al. 3

³ Il transport professional da persunas malsaunas e disgraziadas è mo permess cun in'autorisaziun da l'uffizi cumpetent.

Art. 37

Ils custs ed il retgav dals ospitals regionalis per il servetsch d'urgenza e d'ambulanza ston vegnir cumprovads separadamain en il quint da gestiun.

Art. 38 al. 1

¹ Las vischnancas da las regiuns d'ospital, en las qualas i na sa chatta nagin ospital cun dretg da survegnir contribuziuns, surpiglian ils custs da las organizaziuns regionalas per il servetsch d'urgenza e d'ambulanza.

Art. 39 al. 1

¹ Il chantun paga contribuziuns dad 85 pertschient dals custs imputabels per acquistar e per drizzar en vehichels da transport per il servetsch d'urgenza e d'ambulanza, sch'il servetsch correspondent è integrà en il concept da salvament dal chantun e sch'el ademplescha las pretensiuns e las cundiziuns dal chantun.

Art. 40

¹ aboli

² Il chantun po conceder ina indemnizaziun da disponibladad ad organizaziuns chantunalas u surregionalas da salvament renconuschidas.

Art. 49b

aboli

Art. 49c al. 2

² A projects da construcziun che stgaffeschan letgs da tgira supplementars ed a la transfurmaziun da chombras da dus letgs en chombras d'in letg vegnan

pajadas contribuziuns d'investiziun tenor il dretg vertent, sch'igl è vegnida inoltrada avant ils 31 d'avust 2009 ina dumonda che correspunda a las prescripziuns dals posts da servetsch cumpetents e sch'i vegn inoltrà in rendaquint entaifer 6 onns suenter che la revisiun parziala è entrada en vigur. Durant ina procedura da meds legals è quest termin sisti.

Art. 49d

aboli

Art. 51a al. 1

aboli

Art. 52

aboli

**Agiunta tar la lescha per promover la tgira da personas malsaunas
(art. 6a)**

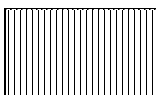
Purschida cun dretg da survegnir contribuziuns						
secturs speziels	<i>providiment da basa</i>					<i>providiment da basa e da center</i> ospital chantunal dal Grischun
	Savognin Sta. Maria Promontogno	Puschlav	Schiers Scuol Tusaun	Tavau Gliion	Same- dan	
medischina interna A)						
– medischina generala e d'urgenza						
– medischina interna						
– pneumologia				a)		
– angiologia						
– gastroenterologia						
– cardiologia						
– nefrologia				b)	b)	
– infecziologia						
– neurologia						
– oncologia						
– reumatologia						
chirurgia B)						
– chirurgia generala						
– ortopedia						
– chirurgia viscerala						
– chirurgia dal torax e chirurgia vasculara						
– neurochirurgia						
– urologia						
– chirurgia dal maun						
– chirurgia da la missella						
– chirurgia plastica						

Purschida cun dretg da survegnir contribuziuns						
secturs speziels	<i>provediment da basa</i>					<i>provediment da basa e da center</i> ospital chantunal dal Grischun
	Savognin Sta. Maria Promontogno	Puschlav	Schiers Scuol Tusaun	Tavau Glion	Same-dan	
anestesiologia						
assistenza al part						
ginecologia						
medischina intensiva	c)	d)	d)	e)	f)	g)
ORL						
pediatria			h)			
oftalmologia						
patologia						
radiologia						
– diagnostica						
– radiooncologia						
– medischina nucleara						

purschida cun dretg da survegnir contribuziuns per las prestaziuns medicinalas dal sectur staziunar cun l'obligaziun da far servetsch da pichet.

en quests secturs speziels sto vegnir garantida ina prontezza d'intervenziun tras in medi spezialist ch'è qualifitgà correspondentamain e tras ina squadra che tutga tiers, e quai entaifer in termin che po vegnir responsà medicinalmain.

purschida cun dretg da survegnir contribuziuns per las prestaziuns medicinalas dal sectur staziunar senza obligaziun da far servetsch da pichet.

**12. Lescha davart contribuziuns da maternitad
dals 8 da december 1991 (DG 548.200)**

Art. 1 al. 1

¹ La vischnanca conceda contribuziuns a la mamma u al bab (da qua envi numnads geniturs) sunter la naschientscha d'in uffant durant in temp determinà, sch'ella u sch'el basegna in sustegn finanziel per la tgira ed assistenza persunala da l'uffant.

Art. 2 lit. d

Il dretg da survegnir prestaziuns è dà, sche:

- d) il genitur che ha la tgira ha il domicil da dretg civil en la vischnanca e viva effectivamain er qua, e

Art. 10

La fixaziun ed il pajament da las contribuziuns èn chaussa da la vischnanca. Quella decida en ina disposiziun davart il dretg da prestaziuns, davart la summa e davart la durada da las contribuziuns.

**13. Lescha davart la promoziun da la tgira d'uffants complementara a
la famiglia en il chantun Grischun
dals 18 da matg 2003 (DG 548.300)**

Art. 1

Las vischnancas promovon la tgira d'uffants complementara a la famiglia e prestan contribuziuns finanzialas per quai.

Art. 4

En collavuraziun cun las purschidas e cun ils purschiders reconuschids defineschan las vischnancas da domicil dals uffants tgirads il basegn da purschidas da la tgira d'uffants complementara a la famiglia.

Art. 5

¹ En il sector da la tgira d'uffants complementara a la famiglia è il chantun competent per cussegljar e per sustegnair las vischnancas sco er las purschidas ed ils purschiders. Plinavant fixescha el co ch'ils custs normads ston vegnir calculads.

² El po incumbensar terzas personas d'ademplir las incumbensas che tutgan tar ses champ da competenza sco er da far las lavurs da basa da la tgira d'uffants complementara a la famiglia e pajar contribuziuns per quai.

Art. 6

¹ La vischnanca da domicil da l'uffant tgirà paja contribuziuns a las unitads da prestaziun per purschidas da la tgira d'uffants complementara a la famiglia che vegnan cofinanziadas da las personas cun la pussanza dals geniturs.

² La participaziun da la vischnanca da domicil da l'uffant tgirà importa ils emprims 3 onns da gestiun da la purschida u dal purschider almain 50 pertschient, pli tard 40 pertschient dals custs normads. Sche la vischnanca nua che l'instituziun respectiva da tgira sa chatta sa participescha cun ina procentuala pli auta, vala quella er per la vischnanca da domicil. En cas da purschidas che survegnan in agid finanziaal da la confederaziun po ella sutpassar la tariffa da participaziun minimala da 40 pertschient. La vischnanca da domicil po refusar da prestar la contribuziun, sche las persunas cun la pussanza dals geniturs na fan betg diever da la purschida ch'exista en la vischnanca.

³ La vischnanca, nua che la purschida è staziunada, fixescha l'autozza dals custs normads.

⁴ Las purschidas ed ils purschiders ston far in rendaint detaglià per mauns da las vischnancas, ston dar a quellas las infurmaziuns ch'èn utilas per calcular las contribuziuns e ston metter a disposiziun ils documents.

Art. 7

aboli

Art. 8

La premissa per conceder contribuziuns è ina renconuschientscha preliminar da las purschidas tras la vischnanca da staziunament.

Art. 9 al. 1 lit. f e g sco er al. 3 e 4

¹ La renconuschientscha vegn concedida, sche:

- f) las purschidas han in reglament da tariffas;
- g) las relaziuns finanziaalas vegnan cumprovadas e controlladas d'in post da revisiun independent. La vischnanca da staziunament po excluder tschertas furmas da purschidas da l'exigenza d'in post da revisiun independent.

³ La renconuschientscha vegn revocada da la vischnanca da staziunament, sche las premissas na vegnan betg pli ademplidas.

⁴ La vischnanca da staziunament po controllar da tut temp, sche las premissas per la renconuschientscha vegnan ademplidas.

14. Lescha davart l'agid en cas da catastrofes dals 4 da zercladur 1989 (DG 630.100)

Art. 26 al. 1

¹ Il chantun surpiglia 15 pertschient dals custs da persunal e dals custs reals per la scolaziun. La part dals custs che resta per las vischnancas vegn adossada a quellas en proporziun cun lur dumber d'abitants.

Art. 27 al. 2

² Per construir e per renovar refugis publics paja il chantun contribuziuns substitutivas da 75 pertschient.

15. Lescha davart las finanzas e davart la surveglianza da las finanzas dal chantun Grischun dals 30 d'avust 2007 (DG 710.100)

Art. 1 al. 3 e 4

³ Per ils instituts autonoms da dretg public sco er per la cassa da dischoccupaziun dal Grischun valan las directivas davart la gestiun da las finanzas conform al senn, sch'i n'existan naginas disposiziuns e relaziuns spezialas.

⁴ Per las vischnancas politicas, per las vischnancas burgaisas sco er per las corporaziuns regiunalas e per las corporaziuns da vischnancas valan las directivas davart la gestiun da las finanzas conform al senn.

16. Lescha da taglia per il chantun Grischun dals 8 da zercladur 1986 (DG 720.000)

Art. 1 al. 1 frasa introductiva sco er lit. b, c ed f

¹ Tenor questa lescha incassescha il chantun

- b) ina taglia sin il gudogn ed ina taglia sin il chapital da las persunas giuridicas, e quai per il chantun, per las vischnancas e per las baselgias chantunalas,
- c) ina taglia a la funtauna da las persunas natiralas e giuridicas, e quai per il chantun, per las vischnancas sco er per las baselgias chantunalas e per lur cumins-baselgia,
- f) aboli

Art. 3

¹ La taglia che vegn calculada tenor las tariffas da taglia legalas sin las entradas, sin la facultad, sin il gudogn e sin il chapital sco er la taglia a la funtauna tenor l'artitgel 99 valan sco taglia chantunala simpla.

² Il cussegl grond fixescha annualmain il pe da taglia en pertschients da la taglia chantunala simpla:

- a) per las taglias sin las entradas e sin la facultad sco er per la taglia a la funtauna dal chantun;
- b) per la taglia sin il gudogn e sin il chapital dal chantun;
- c) per la taglia sin il gudogn e sin il chapital da las vischnancas; quest pe da taglia po divergiar per 10 puncts procentuals da la media ponderada da l'onn precedent dals pes da taglia da las 25 vischnancas cun las entradas las pli grondas or da la taglia sin il gudogn e sin il chapital;
- d) per la taglia sin il gudogn e sin il chapital da las baselgias chantunalas; quest pe da taglia importa almain 9 pertschient e maximalmain 12 pertschient;
- e) per las taglias a la funtauna da las vischnancas;
- f) per las taglias a la funtauna da las baselgias chantunalas e da lur cumins-baselgia.

³ La differenza dals pes da taglia tenor l'alinea 2 litera a e b na dastga betg surpassar 10 puncts procentuals.

⁴ Per la taglia sin il gudogn e sin il chapital è decisiv il pe da taglia che vala a la fin da la perioda fiscala.

⁵ alinea 6 d'enfin ussa

⁶ aboli

Art. 78 al. 3

³ Pajataglias cun intents confessiunals èn libers da l'obligaziun da pajar taglia sin il gudogn e sin il chapital, sch'els na persequiteschan betg intents da gudogn.

Titel da classificaziun avant l'artitgel 97a

6. VISCHNANCAS E BASELGIAS CHANTUNALAS

Art. 97a

¹ Las taglias sin il gudogn e sin il chapital che vegnan incassadas per las vischnancas respectivamain per las baselgias chantunalas, minus l'indemnisaziun tenor l'artitgel 165a, vegnan tramessas vinavant a las communitads autorisadas, suenter ch'ils pajaments èn entrads.

III. Repartiziun
dals meds finans-
zials

² L'attribuziun a las vischnancas ha lieu tenor ils principals dal dretg interchantunal davart l'imposiziun dubla da taglia. Las quotas vegnan bunifitgadas periodicamain al conto current da la vischnanca.

³ L'attribuziun a las baselgias chantunalas ha lieu en la proporziun da lur commembers. Las quotas vegnan pajadas annualmain.

Titel da classificaziun avant l'artitgel 97e

aboli

Art. 97e fin 97h

aboli

Art. 105e

¹ Las taglias a la funtauna che vegnan incassadas per las vischnancas respectivamain per las baselgias chantunalas e per lur cumins-baselgia, minus l'indemnisaziun netta tenor l'artitgel 165a e tenor l'artitgel 171 alinea 2 litera b, vegnan tramessas vinavant a las communitads autorisadas, suenter ch'ils pajaments èn entrads.

VI. Vischnancas,
baselgias chan-
tunalas, cumins-
baselgia

² L'attribuziun a las vischnancas ha lieu tenor ils principals dal dretg interchantunal davart l'imposiziun dubla da taglia. Las quotas vegnan bunifitgadas periodicamain al conto current da la vischnanca.

³ L'attribuziun a las baselgias ha lieu en la proporziun da las persunas che ston pajar la taglia da baselgia en la vischnanca respectiva. Las quotas vegnan pajadas periodicamain.

Art. 165 marginala

Art. 165a

2. indemniziuns ¹ Per l'incassament e per il rendaquint da las taglias communalas e da las taglias da baselgia survegn il chantun ina indemniziun che consista:
- a) d'ina pauschala per cas per la taglia sin las expensas;
 - b) d'ina pauschala per cas per la taglia sin il gudogn tras la vendita da bains immobigliars;
 - c) d'ina indemniziun procentuala per la taglia sin il gudogn e sin il chapital;
 - d) d'ina indemniziun procentuala per las taglias a la funtauna.
- ² L'autezza da las indemniziuns vegn fixada da la regenza.

Art. 169 al. 1 lit. d

- ¹ Las vischnancas èn obligadas:
- d) da manar il register davart las personas che ston pajar la taglia a la funtauna sco er da registrar e d'annunziar a l'administraziun chantunala da taglia las personas che ston pajar la taglia a la funtauna tenor l'artitgel 100.

Art. 171 al. 2 lit. b

- ² La vischnanca survegn:
- b) per la gestiun correcta dal register da la taglia a la funtauna e per l'annunzia correcta tenor l'artitgel 169 alinea 1 litera d ina indemniziun che vegn fixada da la regenza.

Art. 171a

4. taglia sin il
gudogn e sin il
chapital

- ¹ Las quotas fiscalas vegnan communitgadas periodicamain a las vischnancas. Sche la vischnanca n'è betg d'accord cun la zavrada, po ella pretender ina disposiziun contestabla entaifer 30 dis.
- ² Las disposiziuns tenor l'alinea 1 han il medem status sco las decisziuns da taxaziun.
- ³ A la vischnanca vegni dà invista da las actas fiscalas, ed en la procedura d'invista ha la vischnanca access a las datas dal sistem da taxaziun da l'administraziun chantunala da taglia.

Art. 171b

5. taglia a la
funtauna

En la procedura d'invista ha la vischnanca access a las datas dal sistem da taxaziun da l'administraziun chantunala da taglia.

Art. 184 al. 3

- ³ La lescha davart la gulivaziun da finanzas intercommunala dals 26 da settember 1993 vegn midada sco suonda:

- a) Artitgels 2 fin 14 (senza artitgel 3 frasa introductiva ed alineia 1 litera c) aboli.
- b) Per ils onns fiscals che fineschan avant che questa disposiziun entra en vigur, vegnan applitgads vinavant ils artitgels 2 fin 14.

Art. 191

¹ L'onn che las disposiziuns entran en vigur (onn n) vegn l'incassament da la taglia a la funtauna transferi al chantun. 6. incassament da la taglia a la funtauna

² La segunda mesadad da l'onn respectivamain la stagiun da stad da l'onn n-1 sto vegnir quintada giu l'ultima giada cun la vischnanca. Sch'i duess esser necessari in rendaquint mensil per l'onn n, vegn il rendaquint fatg cun la vischnanca fin la fin da december da l'onn n-1.

³ Per il 1. da fanadur da l'onn n vegnan transferidas al chantun tut las pretensiuns da la taglia a la funtauna che n'èn betg anc vegnidass messas a quint u retratgas.

⁴ La regulaziun da las indemnisaziuns suonda la regulaziun da las cumpetenzas.

Art. 192 marginala

7. disposiziuns complementaras

17. Lescha davart la planisaziun dal territori per il chantun Grischun dals 6 da december 2004 (DG 801.100)

Art. 10 al. 1 cifra 1

¹ En il rom dals meds finanziari che stattan a disposiziun po il chantun pajar contribuziuns a vischnancas ed a corporaziuns regionalas, ad organisaziuns, ad instituziuns sco er ad autras purtadras ed auters purtaders da projects per:

- 1. infurmaziuns da basa e planisaziuns, cun excepziun da la planisaziun d'utilisaziun communalas;

Art. 11

¹ aboli

² aboli

³ aboli

⁴ Las contribuziuns ston vegnir graduadas tenor l'importanza per la planisaziun dal territori e per l'economia publica ed importan maximalmain 50 per-schient dals custs imputabels.

18. Lescha davart las vias dal chantun Grischun dal 1. da settember 2005 (DG 807.100)

Art. 9 al. 4

aboli

Art. 15 al. 2

² Las vias chantunalas èn da princip orientadas al traffic. Ils basegns dal traffic public, da las pedunas e dals peduns, da las ciclistas e dals ciclists sco er da persunas cun impediments ston vegnir resguardads adequatamain en cunvegnientscha cun las vischnancas pertutgadas.

Art. 45 al. 2

² Sco edifizis e stabiliments valan spezialmain edifizis sur e sut terra, construcziuns moviblas, mirs, access, piazzas da parcar, tancadis, surpassadis e sutpassadis, passapes, vias da velo, indrizs da traffic, indrizs da transport, piazzas da deposit e midadas considerablas dal terren.

Art. 58 al. 1 e 2

¹ Il chantun po pajar contribuziuns tranter 5 e 50 pertschient als custs imputabels:

b) aboli

² La regenza fixescha l'autezza da las contribuziuns, resguardond ils interess dal chantun e da las vischnancas.

Art. 59

aboli

**19. Lescha introductiva tar la lescha federala
davart la protecziun da las auas
dals 8 da zercladur 1997 (DG 815.100)**

Art. 10

¹ Las vischnancas fan in plan general per allontanar l'aua. Quel sto vegnir approvà dal post spezialisà.

² Mesiras tecnicas da l'aua persa che na correspundan betg al plan general d'allontanament d'aua dovran il consentiment dal post spezialisà.

Art. 17 al. 1 ed al. 3 lit. a, c e d

¹ La construcziun, il mantegniment, la sanaziun ed il remplazzament dals stabiliments publics per l'aua persa è chaussa da las vischnancas.

³ La regenza po obligar las vischnancas:

- a) da construir entaifer in termin adequat ina serenera centrala e la rait da chanelisaziun necessaria sco er da manar e da mantegnair adequatamain quellas;
- c) da construir e da manar stabiliments per aua persa ensemen cun autras vischnancas en la medema situaziun geografica u economica;
- d) da sanar, d'engrondir u da remplazzar entaifer in termin adequat stabiliments publics existents per aua persa e da procurar per lur finanziaziun.

Art. 17a

Projects da construcziun che concernan stabiliments publics per aua persa sco er mesiras vi da sereneras centralas che han l'intent d'ademplier las pretensiuns da la qualidad da l'aua ston vegnir suttamess al post spezialisà per laschar prender posiziun, e quai avant che la permissiun da construcziun vegn concedida respectivamain avant che las mesiras vegnan concluidas.

Posiziun dal
post spezialisà

Art. 31

aboli

Art. 32

aboli

Art. 33

aboli

Art. 34

aboli

Art. 35

aboli

**20. Lescha introductiva tar la lescha federala
davart la protecziun da l'ambient
dals 2 da december 2001 (DG 820.100)**

Art. 46

aboli

Art. 49

¹ aboli

² Sch'ins na po betg enuir, tgi che ha chaschunà in lieu contaminà, ubain sche las chaschunadras u sch'ils chaschunaders èn insolvents, surpiglian il chantun e las vischnancas da staziunament mintgamai per la mesadad ils custs ch'ellas e ch'els stuessan surpigliar per mesiras ch'èn necessarias per examinar, per survegliar e per sanar lieus contaminads (custs da perdita), e quai sunter avair deduci las cumpensaziuns da la confederaziun.

³ aboli

⁴ aboli

**21. Lescha davart il traffic public en il chantun Grischun
dals 7 da mars 1993 (DG 872.100)**

Art. 15 al. 2 e 3

² aboli

³ aboli

Art. 16

Las vischnancas surpiglian ils custs betg cuvrids dal traffic local ed ils custs da l'avertura detagliada.

Art. 20

aboli

Art. 25 al. 2

² Per la calculaziun da las contribuziuns communalas è decisiv spezialmain il dumber d'abitantas e d'abitants, uschenavant che las vischnancas na fixeschan betg in'otra clav da repartiziun.

Art. 32 al. 2

² Vischnancas e corporaziuns regionalas coopereschan tar l'elavuraziun da concepts e tar la preparaziun da mesiras per promover il traffic regional e surregional.

Art. 36 al. 2

aboli

Art. 37 al. 1 e 3

¹ aboli

³ aboli

**22. Lescha davart ils fatgs veterinars
dals 30 d'avust 2007 (DG 914.000)**

Art. 31 al. 2 e 3

² Il chantun sa participescha ultra da quai cun dus terzs als custs dal servetsch da rimnada per dismetter products secundars animals, als custs da gestiun e da mantegniment dals centers chantunals da rimnada sco er als custs da gestiun d'alters stabiliments da dismessa che resultan per il chantun.

³ Ils custs restants van a quint da las gestiunarias e dals gestiunaris da stabiliments da maz. La regenza reparta ils custs sin fundament dal dumber dals animals mazzads sco er eventualmain sin fundament da las quantitads da paisa.

Art. 35 cifra 1

Il fond cunter epidemias d'animals ha las suandantas entradas:

1. la contribuziun annuala dal chantun sco er da las possessuras e dals possessurs d'animals. Ella vegn mintgamai calculada per arment, per chaval, per portg, per nursa, per chaura e per pievel d'avieuls;

Incumbensas
suveranas,
cunvegna da
prestaziun

Art. 37a

¹ Il chantun surdat a las instituziuns ch'èn responsablas per ils reviers incumbensas suveranas da surveglianza, da controlla e d'execuziun.

² Questas incumbensas vegnan indemnisadas en il rom da cunvegna da prestaziun tranter il departament e las instituziuns ch'èn responsablas per ils reviers. Decisivs per calcular la contribuziun chantunala èn en spezial ils custs da las instituziuns responsablas.

Titel da classificaziun avant l'artitgel 41

2. PROJECTS FORESTALS, PLANISAZIUN FORESTALA E CREDITS D'INVESTIZIUN

Art. 41a

Autezza da las
contribuziuns

³ En cas extraordinaris cun in interess chantunal predominant pon las contribuziuns vegnir auzadas fin a 100 pertschient dals custs reconuschids.

Art. 42 al. 2

² La contribuziun dal chantun vegn fixada en spezial tenor l'importanza dal project. Ella importa maximalmain 50 pertschient dals custs reconuschids.

Art. 42a

aboli

Art. 47 al. 4

aboli

Titel da classificaziun avant l'artitgel 50

VII. Organisaziun forestala

Art. 50a

Servetsch forestal
chantunal

¹ Il schef da l'uffizi cumpetent maina e surveglia il servetsch forestal chantunal.

² Ils organs dal servetsch forestal chantunal èn l'uffizi cumpetent ed ils reviers forestals.

Art. 50b

Instituziuns ch'èn
responsablas per
ils reviers; reviers
forestals

¹ Las surfatschas da gaud èn divididas en reviers forestals cun ina instituziun ch'è responsabla per ils reviers.

² La regenza concluda la divisiun en reviers, resguardond las relaziuns localas e las incumbensas che ston vegnir ademplidas. Ils proprietaris da gaud ston vegnir tadlads ordavant.

³ Sco manaders dals reviers forestals dastgan vegnir engaschads mo selviculturs diplomads.

Art. 50c

Las vischnancas pon relaschar urdens da guaud communal. Per esser Vischnancas valaivels ston quels vegnir approvads da l'uffizi cumpetent.

Titel da classificaziun avant l'artitgel 54

VIII. Procedura ed execuziun

Art. 54

aboli

Art. 55

Aboli

Titel da classificaziun avant l'artitgel 56

IX. Disposiziuns finalas

25. Lescha davart la construcziun d'abitaziuns socialas e la meglieraziun da las relaziuns d'abitar en il territori da muntogna dals 10 da mars 1985 (DG 950.250)

Art. 4 al. 3 e 4

³ La premissa per ina contribuziun chantunala è la garanzia d'ina contribuziun da la vischnanca u da terzas persunas. Quai na vala betg en cas da meglieraziuns da las relaziuns d'abitar en il territori da muntogna.

⁴ Il cussegl grond fixescha la contribuziun da terzas persunas e da la vischnanca.

Art. 8 al. 1

¹ Per objects, per ils quals vegnan pretendidas prestaziuns tenor questa lescha, po vegnir stabili in scumond d'alienaziun e d'ina utilisaziun per in auter intent ch'è limità a maximalmain 25 onns. En quest cas è permessa ina midada da maun mo cun il consentiment da las autoritads, da las instituziuns u da las persunas che han pajà contribuziuns.

Art. 4

Sche ordinaziuns dal cussegl grond na correspundan betg a las prescripziuns da l'artitgel 32 alinea 1 da la constituziun chantunala, po il cussegl grond adattar quellas sin via da l'ordinaziun, uschenavant che la realisaziun da la NGF grischuna pretenda quai.

Adattaziun
d'ordinaziuns
dal cussegl grond

Art. 5

¹ Questa lescha è suttamessa al referendum facultativ.

Referendum,
entrada en vigur

² La regenza fixescha il termin che questa lescha entra en vigur. Ella po metter en vigur retroactivamain singulas disposiziuns da questa lescha, il pli baud dentant per il 1. da schaner 2010.

Lescha davart l'agid social public en il chantun Grischun (lescha davart l'agid social)

dals 15 da zercladur 2009

Il cussegl grond dal chantun Grischun,

sa basond sin l'art. 31 al. 1 e sin l'art. 86 da la constituziun chantunala, suenter avair gi invista da la missiva da la regenza dals 20 da schaner 2009,

concluda:

I. En general

Art. 1

¹ Questa lescha regla ils servetschs socials publices e l'agid social. Plinavant Intent promova ella l'agid social privat.

² L'intent da l'agid social public è l'agid per gidar sasez e la promoziun da l'atgna responsabladad.

Art. 2

¹ Ils servetschs socials publices èn averts per persunas da tut ils stgalims da Champ vegliadetgna e per famiglias che basegnan agid. d'applicaziun

² Cun cussegliaziun, cun assistenza, cun intermediaziun da prestaziuns da servetsch e cun agid material sa stentan ils servetschs socials da prevegnir a difficultads vegnintas sco er da cumbatter u da minimar situaziuns d'urgenza e lur motivs.

³ L'agid social vegn purschì, fin che las relaziuns èn consolidadas.

Art. 3

¹ L'agid social cumpiglia l'agid personal e l'agid material. Sche pussaivel ha l'agid lieu en collavuraziun cun las persunas che tshertgan agid. El sa drizza tenor las particularitads individualas e tenor ils basegns individuals sco er tenor las relaziuns localas. El resguarda las prestaziuns da terzas persunas e d'instituziuns d'utilitad publica sco er contribuziuns legalas. Gener da l'agid social

² Persunas basegnusas survegnan lur agid da sustegn a norma da la lescha davart il sustegn da persunas basegnusas.

II. Organisaziun

Art. 4

Cumpetenzza
1. vischnancas

¹ L'agid social è chausa da las vischnancas.

² Ellas porschan l'agid social personal ensemen cun ils servetschs socials regiunals.

Art. 5

2. chantun

¹ En l'agid social è il chantun competent per:

- a) la determinaziun dals principis da l'agid social;
- b) il contact cun posts extrachantunals;
- c) la coordinaziun da la registraziun da datas per la statistica d'agid social;
- d) la promoziun ed il sustegn da la collavuraziun interinstituziunala da las vischnancas;
- e) las puschidas da cussegliaziun spezialisadas.

² L'uffizi chantunal dal servetsch social sustegna il perfecziunament e la furmaziun supplementara dals servetschs socials regiunals. El als stat a disposiziun cun vusch consultativa en cas da dumondas generalas che pertutgan il sector social.

Art. 6

Contracts davart
la collavuraziun
intercommunala

¹ Las vischnancas fixeschan contractualmain l'appartegnientscha als servetschs socials regiunals sco er las modalitads da la gestiun e da la finanziaziun dals servetschs socials regiunals.

² Ils contracts ston vegnir approvads dal departament.

³ L'approvaziun vegn concedida, sche:

- a) tut las incumbensas da l'agid social personal vegnan adimplidas durant l'entir onn da personal spezialisà ch'è scolà correspondentamain;
- b) igl è garantì che las abitantas e ch'ils abitants hajan in access equivalent a la puschida dal servetsch social regiunal;
- c) igl è garantì che tut las vischnancas sajan attribuidas ad in servetsch social regiunal en il senn da questa lescha.

⁴ La regenza po attribuir las vischnancas a servetschs socials regiunals.

Art. 7

Contribuziuns
ad organisaziuns
privatas

Il chantun po pajar contribuziuns a l'agid social d'organisaziuns privatas u conceder auters sustegns per quest intent.

III. Disposiziuns complementaras

Art. 8

Obligaziun
dal secret
professionnal

Las personas che lavuran en ils servetschs socials publics èn obligadas a la discreziun.

Art. 9

¹ Per l'utilisaziun interna mainan ils servetschs socials publics dossiers privats che n'èn betg suttaless a l'obligaziun da revisiun. Ediziun d'actas

² Las autoritads, las dretgiras e las instituziuns vegnan orientadas en il rom da las disposiziuns legalas respectivas per regla a maun dals rapports correspundents.

IV. Disposiziuns finalas

Art. 10

Ils emprims 2 onns suenter che questa lescha è entrada en vigur e fin ch'ina regulaziun tenor l'artitgel 6 è approvada, valan las disposiziuns dals artitgels 11 fin 14. Disposiziuns transitoricas

Art. 11

La regenza reparta las vischnancas als servetschs socials regional e fixescha, en tge vischnancas ch'ils servetschs socials regional han lur sedia. 1. servetsch social regional

Art. 12

La vischnanca da sedia maina il servetsch social regional. En quest connex valan las prescripziuns da l'artitgel 6 alinea 3. 2. incumbensas da la vischnanca da sedia

Art. 13

¹ Ils custs da l'agid social personal vegnan repartids sin las vischnancas dal servetsch social regional en la proporziun dal dumber da la populaziun da questas vischnancas. Sche tut las vischnancas van d'accord, pon ellas fixar ina regulaziun divergenta. 3. custs

² Per lur servetsch social regional mainan las vischnancas da sedia ina calculaziun dals custs e da las prestaziuns ch'è transparenta e suandabla.

³ Las expensas che resultan ad ellas cun manar il servetsch social regional pon ellas agiuntar als custs imputabels.

Art. 14

¹ Entaifer 1 onn suenter che questa lescha è entrada en vigur han las vischnancas da sedia da surpigliar ils contracts existents ch'èn vegnids fatgs dal chantun per il servetsch social respectiv, ubain han da remplazzar quests contracts tras novs contracts. Ils servetschs socials regional ston surpigliar ils custs che resultan al chantun tras la cuntinuaziun da contracts existents, suenter che questa lescha è entrada en vigur. 4. cuntinuaziun ed adattaziun da relaziuns giuridicas

² Sco patronas surpiglian las vischnancas da sedia las relaziuns d'engaschament da las collavuraturas e dals collavuraturals dals servetschs socials chantunals. Durant ils emprims 2 onns suenter che questa lescha è entrada en vigur valan las cundiziuns d'engaschament tenor la legislaziun chantunala dal personal. Ils onns da lavur ston vegnir attribuids cumplainamain a las collavuraturas ed als collavuraturals.

³ Ils meds da lavur ed il mobigliar, ch'il chantun aveva cumprà en quai che riguarda ils servetschs socials regiunals per l'agid social personal, vegnan surlaschads a las vischnancas da sedia senza pretender ina indemnisaziun.

Art. 15

Aboliziun
da relaschs

Cur che questa lescha entra en vigur, vegn abolida la lescha davart l'agid social public en il chantun Grischun (lescha davart l'agid social) dals 7 da december 1986 (DG 546.100).

Art. 16

Entrada en vigur

La regenza fixescha il termin che questa lescha entra en vigur.

Lescha davart il sustegn da personas basegnusas (lescha chantunala da sustegn)

dals 15 da zercladur 2009

Il cussegl grond dal chantun Grischun,

sa basond sin l'art. 31 al. 1 e sin l'art. 86 da la constituziun chantunala,
suenter avair gi invista da la missiva da la regenza dals 20 da schaner 2009,

concluda:

I. En general

Art. 1

¹ L'autorità sociala cumpetenta fixescha la moda e la mesira dal sustegn tenor Sustegn il basegn cumprovà, considerond las relaziuns localas e persunalas. En quest connex resguarda ella en spezial las grevezzas famigliaras legalas da la persuna basegnusa, eventuals cas da malsogna, ils custs che la persuna basegnusa sto surpigliar per la scolaziun professiunala da giuvenils, las prestaziuns d'assicuranza, autras contribuziuns socialas sco er las donaziuns da terzas personas.

² Betg sco custs normads na valan:

- a) prestaziuns socialas, per las qualas i po vegnir fatg valair in dretg e da las qualas l'import na vegn betg fixà tenor l'apprèziar d'ina autorità, mabain tenor prescripziuns, en spezial las prestaziuns supplementaras tar l'assicuranza per vegls, survivents ed invaliditad, las contribuziuns statalas e communalas che vegnan ordinadas tenor lescha u tenor reglament e pajadas per ils custs d'abitar, da scolaziun e d'assicuranza da personas main bainstantas sco er autras contribuziuns cun caracter da subvenziun;
- b) las contribuziuns minimalas ch'ina instituziun publica sto pajar per las personas assicuradas ad assicuranzas obligatoricas;
- c) las contribuziuns or da fonds d'agid statals, chantunals e communalas spezialas;
- d) las expensas per exequir chastis che priveschan da la libertad e mesiras penalas;
- e) ils debits da taglia che vegnan pajads d'ina instituziun publica;
- f) las expensas d'ina instituziun publica per la procedura gratuita;
- g) ils custs da sepultura che vegnan surpigliads.

Art. 2

Obligaziuns
da la persuna
sustegnida

La persuna che sto vegnir sustegnida e la persuna sustegnida è obligada da dar tut las infurmaziuns utilas, da metter a disposiziun ils documents necessaris sco er da dar suatientscha a las cundiziuns da las autoritads socialas ch'èn colliadas cun la prestaziun da sustegn.

Art. 3

Garanzia da las
contribuziuns

Contribuziuns en il senn da questa lescha na pon betg vegnir cedidas. Cessiuns da dretgs da contribuziun èn en mintga cas nunvalaivlas.

Art. 4

Obligaziun da
dar infurmaziuns
e da mantegnair
discreziun

Las autoritads dal chantun e da las vischnancas, las patronas ed ils patrons sco er las instituziuns socialas che stattan en contact cun la persuna che fa valair il dretg èn obligads da dar gratuitamain las infurmaziuns ch'èn necessarias per exequir questa lescha e d'inoltrar ils documents necessaris. Las personas ch'èn incumbensadas cun l'execuziun da questa lescha èn sutmessas a l'obligaziun da mantegnair discreziun en quai che concerna lur percepziuns.

II. Calculaziun dal sustegn

Art. 5

Princip

Il sustegn vegn calculà tenor las directivas e tenor las recumandaziuns da la conferenza svizra da l'agid social per la concepziun e per la calculaziun da l'agid social (directivas da la COSAS), las qualas èn vegnidas approvadas da la conferenza da las directuras e dals directurs chantunals dals affars socials, e quai cun las suandantas concretisaziuns e restricziuns.

Art. 6

Bains necessaris
per viver ch'èn
decisivs per il
sustegn

En la calculaziun dals bains necessaris per viver ch'èn decisivs per determinar il sustegn ston vegnir integrads ils suandants custs:

- a) il basegn fundamental;
- b) ils custs d'abitar;
- c) ils custs per il provediment medicinal da basa;
- d) las expensas spezialas che vegnan chaschunadas d'ina malsogna u d'in impediment;
- e) ils custs per l'assistenza d'uffants ordaifer la famiglia;
- f) ils custs per cuntanscher il salari;
- g) ils custs ch'èn reconuschids da la vischnanca cumpetenta per frequentar scolas, curs, scolaziuns, perfecziunaments e furmaziuns supplementaras, plus ils custs per l'alloschi e per l'alimentaziun en cas ch'ina dimora ordaifer è necessaria;
- h) ils custs per sa participar a mesiras d'integraziun.

Art. 7

Basegn
fundamental

La regenza po fixar per maximalmain 5 pertschient pli aut respectivamain pli bass las pauschalas che vegnan recumandadas da la COSAS per calcular il basegn fundamental.

Art. 8

¹ La regenza po fixar per maximalmain 300 francs pli bass la dimensiun che vegn definida da la COSAS. Ella graduescha l'import d'entrada liber da taglia tut tenor il grad d'occupaziun.

Import d'entrada liber da taglia

² Per calcular il basegn da sustegn sto l'import d'entrada liber da taglia vegnir deduci vinavant da las entradas da gudogn, e quai anc durant 6 mais suenter che la persuna sustegnida po procurar suffizientamain cun agens meds per sia existenza e per quella da sias confamigliaras e da ses confamigliars.

Art. 9

¹ La regenza po fixar per maximalmain 5 pertschient pli aut respectivamain pli bass ils imports da facultad libers da taglia che vegnan recumandads da la COSAS.

Import da facultad liber da taglia

² Il mobigliar ed ils effects persunals na dastgan betg vegnir integrads en la calculaziun da la facultad.

Art. 10

¹ Il supplement d'integraziun vegn pajà a persunas senza activitad da gudogn che sa participeschon ad in program d'occupaziun, d'engaschament, da scolaziun, da perfecziunament e da furnaziun supplementara u che prestan lavur d'utilitad publica.

Supplement d'integraziun

² La regenza fixescha la graduaziun dal supplement d'integraziun e las premissas per survegnir tal. Ella po augmentar respectivamain diminuir per maximalmain 10 pertschient la dimensiun che vegn definida da la COSAS per il supplement d'integraziun.

³ A persunas, a las qualas la vischnanca cumpetenta na po betg offrir ina purschida d'integraziun che correspunda a lur capacitads fisicas e psichicas, malgrà ch'ellas fissan cumprodamain prontas da furnir prestaziuns d'integraziun, vegn pajà il supplement d'integraziun minimal fixà da la COSAS.

⁴ A persunas ch'educheschan sulettas e che na pon – pervia da lur incumbensas d'assistenza – ni surpigliar in'activitad da gudogn ni sa participar ad in'activitad d'integraziun, vegn pajà l'import dubel dal supplement d'integraziun minimal, fin che l'uffant assistì ha cuntanschi la vegliadetgna fixada da la regenza.

Art. 11

La regenza fixescha la limita superiura da la summa or dals imports d'entrada libers da taglia ed or dals supplements d'integraziun, e quai tranter 650 ed 850 francs per chasada e per mais.

Limita superiura per ils imports d'entrada libers da taglia e per ils supplements d'integraziun

Art. 12

En la calculaziun dals bains necessaris per viver sto vegnir integrà il tschains da locaziun d'usit local d'ina abitaziun favuraivla en la grondezza correspundenta da la chasada, plus ils custs accessorics. La regenza fixescha il temp, durant il qual custs d'abitar smesirads ston vegnir surpigliads.

Tschains da locaziun

Art. 13

Assicuranzas
supplementaras

Las premias d'assicuranzas supplementaras ston per regla vegnir resguardadas mo fin al proxim termin da desditga pussaivel. En quest connex sto vegnir deducida ina resalva persunala che vegn fixada da la regenza.

Art. 14

Giuvenils e per-
sunas giuvnas
creschidas

¹ Per calcular il dretg da sustegn da giuvenils e da persunas giuvnas creschidas fin il 25avel onn da vegliadetgna èn decisivs las relaziuns finanzialas dals geniturs ed ils bains necessaris per viver da la chasada dals geniturs. En la calculaziun dals bains necessaris per viver dals geniturs na dastgan vegnir integrads nagins custs d'abitar separads per giuvenils e per persunas giuvnas creschidas, cun excepziun dals cas menziunads en l'artitgel 6 literas g e h.

² Giuvenils e persunas giuvnas creschidas han in dretg da sustegn independent, sch'ellas e sch'els èn maridads u sch'igl è insupportabel per ellas e per els d'abitar en la chasada dals geniturs. Per calcular il dretg da sustegn ston vegnir applitgads ils custs effectivs, maximalmain dentant las tariffas per ina chasada da duas persunas, convertidas sin ina persuna singula.

Art. 15

Persunas en ina
procedura d'asil
e persunas ad-
messas provi-
soricamain

A persunas en ina procedura d'asil sco er a persunas admessas provisoricamain vegn concedida maximalmain la pauschala d'agid social paja che la confederaziun paja als chantuns.

Art. 16

Persunas cun ina
dumonda d'asil
refusada, senza
dretg da dimora
u cun in dretg da
dimora che na
dovra betg ina
permissiun

¹ A persunas, da las qualas la dumonda d'asil è vegnida refusada cun vigor legala, ed a persunas che n'han nagin dretg da dimora vegn concedì unicamain l'agid d'urgenza.

² L'agid d'urgenza vegn pajà en il rom da la structura d'agid d'urgenza che vegn messa a disposiziun dal chantun; el cumpiglia in tetg, nutriment, ed – en cas da basegn – provediment medicinal urgent e sustegn persunal elementar.

Art. 17

Reducziun da
prestaziuns da
sustegn

¹ Il basegn fundamental per ils custs da viver sto vegnir reduci durant maximalmain 12 mais per 5 fin 15 pertschient:

- a) sche las stentas d'integraziun èn insuffizientas, en spezial, sch'ina persuna n'è betg pronta da prestar ina lavur ch'è vegnida attribuida ad ella da la vischnanca e che correspunda a sias capacitads fisicas e psichicas u sch'ella n'è betg pronta da sa participar ad in program d'occupaziun, d'engaschament, da scolaziun, da perfecziunament u da furnaziun supplementara ch'è vegni ordinà da la vischnanca;
- b) sche las obligaziuns vegnan violadas grevamein;
- c) sch'il dretg vegn abusà;
- d) sche persunas estras che n'adempleschan – senza motivs perstgisabels – betg lur obligaziuns economicas, socialas e culturalas d'integraziun. En cas grevs po la prestaziun da sustegn vegnir reducida a l'agid d'urgenza.

Art. 18

Per il cumenzament da l'onn po la regenza adattar las tariffas dals artitgels 8 Indexaziun
fin 11 a la midada da l'index naziunal dals pretschs da consum.

III. Restituziun

Art. 19

¹ Sche sias relaziuns da facultad e d'entrada sa megliereschan, ha la persuna Midada da las
sustegnida da restituir senza tschains l'agid da sustegn ch'ella ha retratg durant relaziuns
ils ultims 10 onns. La restituziun dastga vegnir pretendida mo, sch'ella na economicas
chaschuna betg ina nova basegnusadad.

² Il dretg da restituziun surannescha:

- a) envers la persuna sustegnida 10 onns suenter l'ultim pajament d'ina prestaziun;
- b) envers las ertavlas ed envers ils ertavels da la persuna sustegnida 1 onn suenter il cumenzament da l'ierta.

³ La restituziun scroda, sche la persuna sustegnida ha megliera sias relaziuns da facultad e d'entrada, prestond atgna lavur.

⁴ L'autorità da sustegn ha il dretg sin il relasch da la persuna sustegnida a norma da l'agid prestà.

Art. 20

¹ Tgi che survegn contribuziuns, faschond indicaziuns faussas u incumpletas, Prestaziuns retra-
u tgi che n'annunzia betg midadas decisivas da las relaziuns, ha da restituir las tgas nungiustifi-
contribuziuns ch'èn vegnidas retratgas nungiustifitgadamain. tgadamain

² In sustegn ch'è vegni retratg nungiustifitgadamain sto vegnir restitui cun tschains.

IV. Cumpetenzas per il sustegn

Art. 21

¹ L'obligaziun da sustegn è chausa da la vischnanca politica, en la quala la persuna basegnusa ha ses domicil. Vischnancas

² La persuna basegnusa ha ses domicil en quella vischnanca, en la quala ella stat cun l'intenziun da restar permanentamain.

³ Sch'i sa tracta mo d'ina dimora, è l'agid da sustegn chausa da la vischnanca, en la quala la persuna basegnusa stat.

⁴ Sch'ina burgaisa u sch'in burgais d'in auter chantun mida ses domicil entaifer il chantun, passa l'obligaziun da sustegn cun effect immediat a la nova vischnanca da domicil.

Art. 22

¹ Il chantun è obligà da sustegnair:

Chantun

- a) persunas basegnusas ch'èn da passagi;
- b) persunas en ina procedura d'asil e persunas admessas provisoricamain;

- c) personas, da las qualas la dumonda d'asil è vegnida refusada cun vigur legala, e personas che n'han nagin dretg da dimora;
- d) cas extraordinaris.

² Il chantun surpiglia ils custs per sustegnair burgaisas e burgais chantunals en auters chantuns u en auters stadis a norma da la legislaziun federala e d'eventuals contracts internaziunals.

³ El è responsabel per il contact cun posts extrachantunals.

V. Disposiziuns finalas

Art. 23

Disposiziun
transitorica

La surannaziun dal dretg da restituziun tenor l'artitgel 19 vala er retroactivamain per las prestaziuns da sustegn ch'èn gia vegnidas retratgas.

Art. 24

Aboliziun
da relaschs

Cur che questa lescha entra en vigur, vegn abolida la lescha davart il sustegn da personas basegnusas dals 3 da december 1978 (DG 546.250).

Art. 25

Entrada en vigur

La regenza fixescha il termin che questa lescha entra en vigur.

Lescha davart la gulivaziun da finanzas en il chantun Grischun (LGF)

dals 15 da zercladur 2009

Il cussegl grond dal chantun Grischun,

sa basond sin l'art. 31 al. 1 e sin l'art. 96 da la constituziun chantunala, suenter avair gi invista da la missiva da la regenza dals 20 da schaner 2009,

concluda:

I. Disposiziuns generalas

Art. 1

¹ La gulivaziun da finanzas cumpiglia la gulivaziun da las resursas e la gulivaziun da las grevazzas, che consista da la gulivaziun geografic-topografica, da la gulivaziun da las grevazzas socialas sco er da la gulivaziun individuala d'inegualitads per grevazzas spezialas. Object

² Questa lescha regla ultra da la gulivaziun da finanzas:

- a) l'execuziun e la controlla da l'efficacitad da la gulivaziun da finanzas;
- b) il sdebitament parzial unic sco er la gulivaziun limitada en connex cun la nova concepziun da la gulivaziun da finanzas e da la repartiziun da las incumbensas tranter il chantun e las vischnancas (NGF grischuna).

Art. 2

La gulivaziun da finanzas duai:

Finamiras

- a) rinforzar l'indipendenza finanziaria da las vischnancas;
- b) reducir las differenzas tranter las vischnancas areguard la capacitad finanziaria ed areguard la grevazza fiscala;
- c) garantir a las vischnancas ina dotaziun da basa cun resursas finanzialas;
- d) levgiar las grevazzas finanzialas sproporziunadas da las vischnancas che resultan pervia da las cundiziuns geografic-topograficas u pervia da las obligaziuns en il sector da l'agid social material;
- e) evitar cas da direzza che resultan pervia da grevazzas extraordinarias da singulas vischnancas.

II. Gulivaziun da las resursas

Art. 3

¹ La gulivaziun da las resursas cumpiglia tut las vischnancas e sa concentrescha sin la reducziun da las differenzas en la dotaziun finanziaria. Ella Princip

garantescha a las vischnancas in import da basa or dals meds finanzials generals.

² La capaciad finanziaia da la vischnanca vegn calculada a maun dal potenzial da resursas per abitanta u per abitant (resursas decisivas) e cumprovada en furma d'in index da resursas.

Art. 4

Potenzial
da resursas

¹ Il potenzial da resursas d'ina vischnanca correspunda a las resursas ch'ella po prelevar or da las taglias sco er als retgavs che resultan dals tschains d'aua.

² El vegn calculà sin la basa da:

- a) las taglias sin las entradas e sin la facultad da las personas natirales tenor la taglia chantunala simpla a 100 pertschient;
- b) las taglias sin il gudogn e sin il chapital da las personas giuridicas tenor la taglia chantunala simpla a 100 pertschient;
- c) las taglias a la funtauna, las taglias sin il gudogn da liquidaziun e las taglias sin las expensas tenor la taglia chantunala simpla a 100 pertschient;
- d) las taglias funsilas e las taglias sin immobiglias ad 1.5 promil; sco er
- e) ils tschains d'aua nets a 100 pertschient inclusiv las prestaziuns da cumpensaziun per las perditas d'utilisaziun da la forza idraulica.

³ La media dal potenzial da resursas da tut las vischnancas per abitanta u per abitant correspunda a la valor d'index da 100 puncts. Vischnancas cun ina valor d'index da passa 100 puncts valan sco vischnancas cun bleras resursas. Vischnancas cun ina valor d'index da sut 100 puncts valan sco vischnancas cun paucas resursas.

⁴ La calculaziun dal potenzial da resursas sco er da l'index da resursas vegn fatga annualmain sin basa da la media dals ultims 2 onns disponibels, inclusiv dals supplements dals onns precedents.

Art. 5

Finanziaziun

¹ La gulivaziun da las resursas vegn finanziada tras il chantun e tras las vischnancas cun bleras resursas.

² Las vischnancas cun bleras resursas pajan ina contribuziun annuala che importa tranter 15 e 25 pertschient da quella part da lur atgnas resursas decisivas, che surpasa la media da tut las vischnancas per abitanta u per abitant (valor d'index da 100 puncts). La prelevaziun vegn fatga ad ina tariffa unitara. Per quellas resursas che surpasan per il traidubel la media chantunala per abitanta u per abitant (valor d'index da passa 300 puncts), vegn redublada la tariffa da prelevaziun.

³ Il chantun paja la differenza tranter il volumen total per la gulivaziun da las resursas e la contribuziun da las vischnancas cun bleras resursas. La quota da finanziaziun dal chantun importa 50 fin 60 pertschient da la gulivaziun totala da las resursas.

Art. 6

Repartiziun dals
meds finanzials

¹ Tut las vischnancas cun paucas resursas survegnan contribuziuns da gulivaziun.

² A mintga vischnanca cun paucas resursas vegn garantida ina dotaziun finanziaria d'almain 75 pertschient da la media dal potenzial da resursas da tut las vischnancas per abitanta u per abitant. Pli paucas resursas ch'ina vischnanca ha, e pli fitg che sia contribuziun per abitanta u per abitant s'augmenta.

III. Gulivaziun da las grevezzas

Art. 7

¹ Il chantun conceda ina gulivaziun a las vischnancas ch'èn suttemessas a Gulivaziun da las grevezzas sproporziunadas pervia da lur situaziun geografic-topografica, pervia da lur structura d'abitadi sco er pervia lur quota da scolaras e da scolars. geograficas

² La gulivaziun vegn calculada sin fundament dals suandants factors:

- a) lunghezza da las vias communalas per abitanta u per abitant, graduadas tenor la categoria d'expensas;
- b) dumber d'abitantas e d'abitants en abitadis sparpagliads;
- c) surfatscha productiva per abitanta u per abitant;
- d) dumber da scolaras e da scolars per abitanta u per abitant.

³ Ils factors vegnan mintgamai convertids en ina cifra d'index e mess sin ina basa cumparegliabla. L'index da via vegn valità dublamain.

⁴ La repartiziun dals meds finansials sin las vischnancas vegn fatga re-guardond ina resalva persunala da 5 pertschient dal potenzial da resursas tenor l'artitgel 4.

Art. 8

¹ Il chantun conceda ina gulivaziun a las vischnancas ch'èn suttemessas ad ina grevezza sproporziunada en il sectur da l'agid social material. Gulivaziun da las grevezzas socialas

² La gulivaziun vegn calculada tenor las expensas nettas da las vischnancas sin basa da prestaziuns tenor:

- a) la lescha davart il sustegn da persunas basegnusas ¹⁾;
- b) la lescha davart contribuziuns da maternità ²⁾;
- c) l'ordinaziun davart il pajament anticipà da contribuziuns al mantegniment per uffants cun dretg da mantegniment ³⁾.

³ Da las expensas nettas fan part prestaziuns che ston vegnir pajadas da las vischnancas tenor lescha, minus las entradas da restituziuns, d'obligaziuns da sustegnair las confamigliaras ed ils confamigliars e da prestaziuns d'assicuranza. La regenza po fixar custs normads per las expensas nettas.

⁴ Per la gulivaziun è decisiva la relaziun da las expensas nettas cun il potenzial da resursas da la vischnanca. La gulivaziun importa en pertschients dal potenzial da resursas:

fin al 5avel pertschient dal potenzial da resursas	0 pertschient;
fin al 6avel pertschient dal potenzial da resursas	10 pertschient;

¹⁾ DG 546.250

²⁾ DG 548.200

³⁾ DG 215.050

fin al 7avel pertschient dal potenzial da resursas	20 pertschient;
fin al 8avel pertschient dal potenzial da resursas	30 pertschient;
fin al 9avel pertschient dal potenzial da resursas	40 pertschient;
fin al 10avel pertschient dal potenzial da resursas	50 pertschient;
fin al 11avel pertschient dal potenzial da resursas	60 pertschient;
a partir dal 11avel pertschient dal potenzial da resursas	70 pertschient.

⁵ Sin giavisch da las vischnancas vegnan las expensas nettas fixadas e gullivadas mintgamai l'onni suandant.

Art. 9

Gulivaziun individuala d'inegualitads per grevezzas spezialas

¹ La regenza po conceder ina contribuziun speziala ad ina vischnanca, sche la vischnanca cumprova ch'ella è suttamessa a grevezzas sproporziunadas pervia da relaziuns u d'eveniments extraordinaris e che ses equiliber da las finanzas vegniss disturbà persistentamain senza la contribuziun speziala. La contribuziun da gulivaziun premetta che la grevezza na possia betg vegnir influenzada tras la vischnanca, ch'ella na vegnia betg resguardada en la gulivaziun da las resursas e da las grevezzas e ch'ella na possia betg vegnir gullivada cun la reducir.

² La vischnanca sto far valair sias pussaivladads d'agid a sasez en ina dimensiun raschunavla.

IV. Fixaziun dals meds finanzials e prescripziuns executivas

Art. 10

Dotaziun dals meds da la gulivaziun da finanzas

¹ Il cussegl grond fixescha en in'ordinaziun ils suandants criteris:

- la tariffa da prelevaziun per financiar la gulivaziun da las resursas tras las vischnancas cun bleras resursas;
- la procentuala per la dotaziun minimala cun resursas da las vischnancas cun paucas resursas;
- il volumen total per la gulivaziun da las grevezzas geografic-topograficas. Quest volumen importa 40 fin 60 pertschient dals meds finanzials per la gulivaziun da las resursas.

² Il volumen total per la gulivaziun individuala d'inegualitads per grevezzas spezialas fixescha il cussegl grond en il preventiv annual.

Art. 11

Repartiziun dals meds da la gulivaziun da finanzas

¹ La regenza fixescha la repartiziun da las contribuziuns sin las vischnancas, e quai per la gulivaziun da las resursas e per la gulivaziun da las grevezzas geografic-topograficas. Sia decisiun è definitiva.

² Las calculaziuns sa basan sin las datas las pli novas che stattan mitgamai a disposiziun.

³ Las contribuziuns da la gulivaziun da finanzas vegnan pajadas a las vischnancas senza intents fixes.

Art. 12

Las vischnancas gidan a procurar las datas ch'èn necessarias per exequir questa lescha.

Collavraziun da las vischnancas

Art. 13

¹ La regenza preschenta periodicamain al cussegl grond in rapport davart l'execuziun e davart l'efficacitad da la gulivaziun da finanzas.

Rapport davart l'efficacitad

² Il rapport infurmescha, sche las finamiras da la gulivaziun da finanzas èn vegnidas cuntanschidas durant la perioda passada, e propona eventualas mesiras per meglierar la gulivaziun da finanzas.

V. Disposiziuns finalas

Art. 14

Cun l'entrada en vigur da questa lescha vegnan abolidas la lescha davart la gulivaziun da finanzas intercommunala (LGF) dals 26 da settember 1993 (DG 730.200) sco er la lescha davart la gulivaziun da grevezzas per prestaziuns socialas determinadas dals 12 da zercladur 1994 (DG 546.300).

Aboliziun da relaschs

Art. 15

¹ Per reducir ils debits da las vischnancas sin ina dimensiun supportabla suenter l'introducziun da la NGF grischuna conceda il chantun – entaifer ils emprims 5 onns suenter l'entrada en vigur da questa lescha – ina contribuziun per reducir il debit da quellas vischnancas che han debits sproporzionads. Durant quest temp èn questas vischnancas suttamessas ad ina surveglianza da finanzas speziala en il senn da la lescha da vischnancas ¹⁾.

Disposiziuns transitoricas
1. sdebitament parzial

² L'import maximal da la contribuziun per las vischnancas pertutgadas vegn fixà en l'aggiunta 1 tar questa lescha.

³ Il pajament da l'import maximal da la contribuziun premetta che tut las pussaivladads che pon vegnir pretendidas da la vischnanca per distgargiar sias finanzas sajan vegnidas esauridas. Cas cuntrari vegn la contribuziun reducida en la dimensiun da la distgargia da las finanzas che n'è betg vegnida realisada. La contribuziun sto vegnir duvrada exclusivamain per reducir ils debits.

Art. 16

¹ Las consequenzas finanzialas da la NGF grischuna per las singulas vischnancas vegnan resumadas en ina bilantscha globala.

2. bilantscha globala da la NGF

² La bilantscha globala da la NGF resguarda:

- a) la nova concepziun da la gulivaziun da finanzas;
- b) il detretschament da las incumbensas sin fundament da la lescha generala davart la NGF e da l'ordinaziun generala davart la NGF;
- c) il detretschament da las incumbensas giudizialas sin fundament da l'aboliziun da l'artitgel 54 cifra 3 da la constituziun chantunala (revisiun parziala dals 17 da matg 2009);

¹⁾ DG 175.050

d) il sdebitament parzial.

³ Per il quint current sa basan las calculaziuns sin la media dals onns 2006 e 2007. Per las investiziuns vegni sa basà sin la media dals onns 2002 fin 2007.

Art. 17

3. gulfivaziun
limitada pervia
da la midada
dal sistem

¹ A vischnancas cun paucas resursas che han ina grevezza supplementara tras l'introducziun da la NGF grischuna conceda il chantun ina contribuziun da gulfivaziun per maximalmain 5 onns.

² La contribuziun da gulfivaziun cumplettescha la gulfivaziun da las resursas. Ella augmenta las resursas decisivas da las vischnancas pertutgadas sin la limita da gulfivaziun prescritta. La limita da gulfivaziun correspunda durant l'emprim onn suenter l'entrada en vigur da questa lescha a la media dal potenzial da resursas da tut las vischnancas (valur d'index da 100 puncts). La limita da gulfivaziun sa reducescha ils onns suandants per annualmain 4 puncts procentuals.

³ La bilantscha globala da la NGF è decisiva per la dimensiun da la grevezza supplementara che resulta tras l'introducziun da la NGF grischuna.

⁴ Las vischnancas vegnan repartidas en quatter gruppas a norma da la grevezza supplementara per abitanta u per abitant. Las vischnancas da las gruppas 2 fin 4 survegnan ina contribuziun reducida. Per tut las vischnancas vegn gulfivada maximalmain la grevezza supplementara tenor la bilantscha globala da la NGF. L'attribuziun da las vischnancas a las quatter gruppas da gulfivaziun sco er la quota procentuala vi da la contribuziun da gulfivaziun tenor l'alinea 2 vegn fixada en l'agiuanta 2 da questa lescha.

Art. 18

4. fond da gulfiva-
ziun da finanzas

¹ Ils supplements concernent la taglia supplementara, concernent las contribuziuns da finanziaziun dal chantun e da las vischnancas sco er concernent la quota vi dal retgav fiscal da las societads da domicil e da holding e da las fundaziuns da famiglia vegnan scuntradadas sur il fond da gulfivaziun da finanzas.

² La facultad dal fond vegn duvrada per finanzia il sdebitament parzial tenor l'artitgel 15 sco er la gulfivaziun limitada tenor l'artitgel 17 e – sche tals daners stattan anc a disposiziun – per promover fusiuns da vischnancas.

³ Il retgav finanziar extraordinari ch'è resultà en connex cun la transfurmaziun dal chapital da dotaziun en chapital da certificats da participaziun da la banca chantunala grischuna l'onn 2006 e ch'è previs per la NGF grischuna, vegn attribui a la facultad dal fond, suenter che las retenziuns necessarias tenor l'artitgel 6 da la lescha davart la NGF grischuna èn vegnidadas deducidas per obligaziuns da contribuziun pendentas. Ulteriuras contribuziuns or da meds publics generals n'èn betg admissas.

Art. 19

5. quintar giu
prestaziuns
posteriusas

Sche prestaziuns, ch'èn vegnidadas furnidas tranter il chantun e las vischnancas en ils champs d'incumbensa ch'èn pertutgadas da la NGF grischuna, n'èn betg anc vegnidadas pajadas fin al mument che questa lescha entra en vigur, vegnan

ils pajaments da questas prestaziuns quintads giu e pajads tenor il modus vertent.

Art. 20

¹ En cas che la NGF grischuna abolescha la basa giuridica per pajar contribuziuns d'investiziun a vischnancas, vegnan mo pli pajadas las contribuziuns ch'èn vegnidas garantidas cun vigur legala avant che questa disposiziun è entrada en vigur, sch'ils rendaquints per las investiziuns realisadas vegnan inoltrads fin il pli tard la fin da l'onn 2015. Pretensiuns sin basa da garantias da contribuziun per ovras publicas en connex cun fusiuns da vischnancas vegnan indemnadas senza restricziuns.

6. obligaziuns
da contribuziun
pendentas

² Per las obligaziuns da contribuziun pendentas ch'il chantun sto pajar sin basa da garantias da contribuziun tenor il dretg vertent ston vegnir fatgas retenziuns, avant che questa lescha entra en vigur.

Art. 21

¹ La regenza fixescha il termin che questa lescha entra en vigur.

Entrada en vigur

² Sch'il detretschament da las incumbensas giudizialas vegn refusà¹⁾, sin fundament da l'aboliziun da l'artitgel 54 cifra 3 da la constituziun chantunala (revisiun parziala dals 17 da matg 2009), survegnan las disposiziuns qua sutvart il suandant text:

1. Artitgel 16 alinea 2:

La bilantscha globala da la NGF resguarda:

- a) la nova concepziun da la gulivaziun da finanzas;
- b) il detretschament da las incumbensas sin fundament da la lescha generala davart la NGF e da l'ordinaziun generala davart la NGF;
- c) il sdebitament parzial.

2. Artitgel 17 alinea 4:

Las vischnancas vegnan repartidas en quatter gruppas a norma da la grevzza supplementara per abitanta u per abitant. Las vischnancas da las gruppas 2 fin 4 survegnan ina contribuziun reducida. Per tut las vischnancas vegn gulivada maximalmain la grevzza supplementara tenor la bilantscha globala da la NGF. L'attribuziun da las vischnancas a las quatter gruppas da gulivaziun sco er la quota procentuala vi da la contribuziun da gulivaziun tenor l'alinea 2 vegn fixada en l'aggiunta 3 da questa lescha.

¹⁾ perquai che l'art. 54 cifra 3 da la constituziun chantunala è vegni acceptà ils 17 da matg 2009 è l'al. 2 da l'art. 21 LGF daventà obsolet

Agiunta 1

(art. 15 al. 2)

La basa per fixar la contribuziun ch'è destinada al sdebitament parzial tenor l'artitgel 15 è il debit net rectificgà per abitanta u per abitant per ils 31 da december 2006. Plinavant ston vegnir resguardads la facultad da la vischnanca burgaisa, la quantidad da resursas da las vischnancas, ils retgavs fiscals che sa basan sin in pe da taglia da sut 120 pertschient da la taglia chantunala simpla, che n'èn betg vegnids exaurids sco er las contribuziuns per la gulivaziun dal basegn spezial a partir da l'onn 2007.

Sa basond sin l'artitgel 15 alinea 2 han las vischnancas qua sutvart il dretg d'in sdebitament parzial unic da maximalmain:

	en francs
Bravuogn	3'704'420
Beiva	1'238'508
Mustér	2'601'233
Duin	108'246
Fideris	73'862
Filisur	1'479'155
Mastrils	191'268
Mesauc	1'406'999
Preaz	164'459
Ramosch	536'076
San Vittore	164'681
Sta. Maria i.C.	353'011
Surava	986'462
Trun	609'252
Verdabbio	1'202'716

Agiunta 2

(art. 17 al. 4)

L'aleina 2 sa basa sin la bilantscha globala da la NGF e resguarda il detretschament da las incumbensas giudizialas sin fundament da l'aboliziun da l'artitgel 54 cifra 3 da la constituziun chantunala (revisiun parziala dals 17 da matg 2009).

Sa basond sin l'artitgel 17 aleina 4 han las vischnancas qua sutvart il dretg d'ina gulivaziun limitada:

1. Vischnancas cun dretg da 100 pertschient da la contribuziun da gulivaziun tenor l'artitgel 17 aleina 2:
 - Arvigo
 - Cumbel
 - Degen
 - Donat
 - Morissen
 - Mut
 - Pitasch
 - Rueun
 - Ruschein
 - Selma
 - Tschiertschen-Praden
 - Valendau
 - Vella
 - Verdabbio
2. Vischnancas cun dretg d'ina quota da 75 pertschient da la contribuziun da gulivaziun tenor l'artitgel 17 aleina 2:
 - Almen
 - Bravuogn
 - Beiva
 - Castiel
 - Duin
 - Fanas
 - Mundaun
 - Roten
 - Schmitten
 - Sevgein
 - Siat
 - Tumegl
 - Versomi
 - Vrin
3. Vischnancas cun dretg d'ina quota da 50 pertschient da la contribuziun da gulivaziun tenor l'artitgel 17 aleina 2:
 - Braggio
 - Castrisch

Luven
Masagn
Pratval
Sarn
Scharàns
St. Peter-Pagig
Tartar
Vuorz

4. Vischnancas cun dretg d'ina quota da 25 pertschient da la contribuziun da gulivaziun tenor l'artitgel 17 alinea 2:

Breil
Küblis
Lon
Lumbrein
Mastrils
Stussavgia
Savognin
Schluein
Sent
Seglias
Surava
Tusaun
Trun
Val Müstair
Vignogn

5. Per vischnancas che fusiuneschan, scroda la gulivaziun limitada. La perdita da la contribuziun vegn resguardada cun calcular la contribuziun da promoziun per la fusiun da vischnancas.

Agiunta

Ordinaziun generala davart la NGF grischuna

dals 15 da zercladur 2009

Il cussegl grond dal chantun Grischun,

sa basond sin l'art. 32 al. 1 da la constituziun chantunala e sin l'art. 4 da la lescha generala davart la NGF grischuna, suenter avair gi invista da la missiva da la regenza dals 20 da schaner 2009,

concluda:

Art. 1

L'ordinaziun davart la dotaziun da la gulivaziun da finanzas (DG 730.210) Revisiuns totalas vegn relaschada en la versiun tenor l'agiunta.

Art. 2

L'ordinaziun executiva tar la lescha chantunala da sustegn dals 29 da set- Aboliziun tember 1978 (DG 546.260) vegn abolida.

Art. 3

Las ordinaziuns qua sutvart vegnan midadas sco suonda: Midadas

1. Ordinaziun davart il pajament anticipà da contribuziuns al mantegniment per uffants cun dretg da mantegniment dals 31 da matg 1986 (DG 215.050)

Art. 12

aboli

2. Ordinaziun davart la mesiraziun uffiziala en il chantun Grischun dals 26 da matg 1994 (DG 217.250)

Art. 6 lit. g ed l

L'uffizi d'agricultura e da geoinformaziun è cumpetent per:

- g) manar il center chantunal da cumpetenza per il sistem d'informaziun geografica (CSIG);
- l) far la mesiraziun uffiziala, nun che las vischnancas sajan cumpetentas;

Uffizi d'agricultura e da geoinformaziun

Art. 7 lit. a, b e c

Las vischnancas èn cumpetentas per:

- a) far la mesiraziun uffiziala per ils secturs «termaziun» ed «emprima registraziun» (senza la registraziun da las adressas dals edifizis) sco er per

mesiraziuns che vegnan fatgas en consequenza d'eveniments da la natira e che correspundan ad in'emprima registraziun;

- b) eleger l'inschigner geometer per actualisar cuntinuadamain la mesiraziun uffiziala;
- c) aboli

Art. 33

Sche la confederaziun paja ina contribuziun per fixar ils cunfins e per terminar bains immobigliars en il territori da muntogna, paja il chantun ina contribuziun da 40 pertschient dals custs imputabels che restan suenter la deducziun da la contribuziun federala.

Art. 34 al. 1 e 2

¹ Il chantun paja contribuziuns per l'emprima registraziun (senza la registraziun da las adressas dals edifizis) sco er per mesiraziuns ch'èn vegnidas fatgas en consequenza d'eveniments da la natira e che correspundan ad in'emprima registraziun. Las contribuziuns importan 60 pertschient dals custs imputabels che restan suenter la deducziun da las contribuziuns federalas.

² Il chantun surpiglia ils custs per las mesiraziuns, per las qualas el è cumpetent.

Art. 36 al. 1 e 2

¹ Ils custs da l'actualisaziun periodica, ils custs da las mesiras spezialas per mantegnair las mesiraziuns ed ils custs da las adattaziuns spezialas d'in interess naziunal extraordinariamain grond che restan suenter la deducziun da las contribuziuns federalas vegnan surpigliads dal chantun.

² aboli

Art. 37 al. 1 e 4

¹ Las vischnancas surpiglian ils custs da la termaziun, da l'emprima registraziun (senza la registraziun da las adressas dals edifizis) sco er da mesiraziuns ch'èn vegnidas fatgas en consequenza d'eveniments da la natira e che correspundan ad in'emprima registraziun, ils quals restan suenter la deducziun da las contribuziuns federalas e chantunalas.

⁴ aboli

Art. 38 al. 1

¹ Las vischnancas surpiglian ils custs per actualisar cuntinuadamain la mesiraziun uffiziala, uschenavant che quests custs na pon betg vegnir adossads a l'interessenza u als chaschunaders e na vegnan betg cuvrids tras contribuziuns federalas e chantunalas.

2. actualisar cuntinuadamain e segirar l'ovra da mesiraziun

3. Ordinaziun executiva tar la lescha da scola dals 31 da matg 1961 (DG 421.010)

Art. 16bis al. 5

⁵ Per quellas linguas naziunalas che na vegnan betg purschidas sco roms obligatorics ston vegnir offerids curs da lingua adattads, e quai independentamain dal dumber da participantas e da participants. Quests curs da lingua pon vegnir realisads sco roms d'elecziun.

Art. 19 al. 4

⁴ Per quellas linguas naziunalas che na vegnan betg purschidas sco roms obligatorics ston vegnir offerids curs da lingua adattads, e quai independentamain dal dumber da participantas e da participants. Quests curs da lingua pon vegnir realisads sco roms d'elecziun.

Art. 21 al. 2

² La regenza po ordinar – en cas da curs declerads sco obligatorics – per las persunas d'instrucziun che ston sa perfecziunar, reducziuns dal pensum da maximalmain duas lecziuns per la durada dal curs.

Art. 22

aboli

Art. 23

aboli

Art. 32 al. 1

¹ Il credit per il perfecziunament obligatoric e per la scolaziun supplementara obligatorica da las persunas d'instrucziun vegn fixà dal grond cussegl en il preventiv.

Art. 34 al. 1

aboli

4. Ordinaziun davart il servetsch psicologic da scola en il chantun Grischun dals 27 da matg 1997 (DG 421.050)

Art. 12

L'examinaziun e la cussegliaziun psicologica da scola è gratuita per las persunas cun la pussanza dals geniturs.

5. Ordinaziun davart la salarisaziun da las personas d'instrucziun da la scola populara e da las personas d'instrucziun da la scolina en il chantun Grischun dal 1. da december 1965 (DG 421.080)

Art. 12a

¹ aboli

² Als custs per la substituziun da personas d'instrucziun da la scola populara e da la scolina en congedi en connex cun il perfecziunament obligatoric paja il chantun contribuziuns en il rom da la lescha da scola u da la lescha da scolina. Imputablas per ils custs da substituziun èn las suandantas summas pauschalas (en francs):

persunas d'instrucziun da la scola primara	89 656
persunas d'instrucziun da la scola reala e secundara	110 429
persunas d'instrucziun da classas pitschnas dal stgalim primar	106 055
persunas d'instrucziun da classas pitschnas dal stgalim secundar I	110 429
persunas d'instrucziun spezialisadas dal stgalim primar	89 656
persunas d'instrucziun spezialisadas dal stgalim secundar I	98 346
persunas d'instrucziun da la scolina	67 087

³ Las summas pauschalas tenor l'alineia 2 correspundan al stadi da l'index naziunal dals pretschs da consum da 102,4 puncts (index da basa dal december 2005). La regenza las adatta a la chareschia tenor l'artitgel 4a. Il cussegl grond po reducir u augmentar las summas pauschalas annualmain per maximalmain 5 pertschient, totalmain per maximalmain 10 pertschient.

⁴ aboli

Art. 13

¹ La calculaziun da las contribuziuns chantunales a la salarisaziun da las personas d'instrucziun da la scolina en connex cun substituziuns sa basa sin emnas entiras da scolina. Parts d'emnas vegnan arrundadas si u giu tenor ils dis effectivs da scolina.

² La contribuziun chantunala a la salarisaziun da las substituziuns per personas d'instrucziun da la scolina vegn reducida sin donn e cust da la vischnanca per 1/25 da la salarisaziun per onn per mintga ura pli pauc, sche lur pensum per emna cumplain tenor l'artitgel 6 alineia 3 na vegn betg cuntanschi.

Art. 15 al. 1

¹ A las instituziuns ch'èn responsablas per la scola paja il chantun eventualas pauschalas per scolar u per lecziun ed ina indemnisaziun per la direcziun da la scola en maximalmain trais pajaments a conto ed en in pajament final.

Art. 23

aboli

6. Ordinaziun davart las scolas secundaras da vallada en il chantun Grischun cun pussaivla prescolaziun gimnasiala dals 3 d'october 1969 (DG 421.210)

Art. 10 al. 1 e 3

¹ aboli

³ aboli

Art. 10a

aboli

7. Ordinaziun davart la promoziun da gymnastica e sport dals 21 da november 1974 (DG 470.100)

Art. 9 al. 1

¹ En il rom dal preventiv surpiglia il chantun ils custs per l'indemnisaziun da las manadras e dals manaders.

8. Ordinaziun executiva tar la lescha federala davart il cumbat cunter malsognas transmissiblas da l'uman (lescha d'epidemias) dals 18 da december 1970 e tar las ordinaziuns federalas relaschadas latiers dals 26 da matg 1976 (DG 500.200)

Art. 26 al. 2

² Il chantun procura ch'i stettian a disposiziun dischinfecturs scolads.

Art. 27 al. 1

aboli

9. Ordinaziun executiva tar la lescha federala davart l'agid a victimas da delicts dal 1. d'october 1993 (DG 549.100)

Art. 1

¹ Il post da cussegliaziun en il senn da la legislaziun federala davart l'agid a victimas da delicts è il post da cussegliaziun per l'agid a victimas da l'uffizi chantunal dal servetsch social. En cas da basegn po la regenza renconuscher ulteriuras instituziuns sco posts da cussegliaziun.

² Sche quai è necessari, è il post da cussegliaziun autorisà da consultar autras instituziuns u persunas.

³ Il post da cussegliaziun è obligà da cussegliar e da gidar e resta responsabel per quai, er sch'el collavura cun autras instituziuns u persunas.

⁴ aboli

10. Ordinaziun davart la polizia da feu dals 30 da settember 1970 (DG 838.100)

Art. 57 al. 3

³ Tar la fixaziun da las contribuziuns stoi vegnir fatg stim da la funcziunalitad da l'implant per augmentar la prontezza a l'accziun.

11. Ordinaziun chantunala davart il gaud dals 2 da december 1994 (DG 920.110)

Art. 4 al. 2

² Sch'ina procedura EOZ è necessaria per edifizis pitschens e per stabiliments pitschens nunforestals, è la coordinaziun chausa da l'uffizi per il svilup dal territori. Sch'ina procedura EOZ n'è betg necessaria, basegna il project la permissiun da la vischnanca.

Art. 6 al. 2

aboli

Art. 10 al. 3

³ Per indrizs da suga temporars è decisiv il dretg federal.

Art. 16 al. 1

¹ Il departament da giustia, segirezza e sanadad relascha in model d'in reglament davart l'utilisaziun da vias da gaud cun vehichels a motor.

Art. 23 al. 3

³ L'uffizi cumpetent decida davart ina revisiun dal plan da manaschi forestal suenter avoir tatlà il proprietari dal gaud. Il pli tard suenter 20 onns vegn fatga in'examinaziun ed en cas da basegn ina reelavuraziun.

Art. 29 al. 2 e 3

² aboli

³ aboli

Art. 39 al. 1 fin 4 e 6

¹ aboli

² aboli

³ L'uffizi forestal relascha ina instrucziun da servetsch per ils selviculturs da revier. El approvescha ils statuts da las instituziuns ch'èn responsablas per ils reviers.

⁴ aboli

⁶ aboli

12. Ordinaziun executiva tar la lescha davart la construcziun d'abitaziuns socialas e la meglieraziun da las relaziuns d'abitar en il territori da muntogna dals 5 d'october 1984 (DG 950.260)

Art. 2 al. 3

³ La garanzia premetta che la vischnanca u che terzas personas s'obligheschian da surpigliar 70 pertschient d'ina eventuala perdita ord la garanzia.

Art. 22

¹ La premissa per las contribuziuns dal chantun è che la vischnanca surpiglia 70 pertschient da las prestaziuns en il senn da questa ordinaziun, cun resalva da cunvegns existentas. La contribuziun da terzas personas vegn fixada da la regenza. Quest alinea na vala betg en cas da meglieraziuns da las relaziuns d'abitar en il territori da muntogna.

² Per sanaziuns da l'igiene d'abitar valan las disposiziuns davart la meglieraziun da las relaziuns d'abitar en il territori da muntogna.

Art. 32

aboli

Art. 33

Las dumondas ston vegnir inoltradas a l'uffizi competent.

Art. 4

La regenza fixescha il termin che questa ordinaziun entra en vigur. Ella po Entrada en vigur metter en vigur anticipadamain singulas disposiziuns da questa ordinaziun.

Ordinaziun davart la dotaziun da la gulivaziun da finanzas

dals 15 da zercladur 2009

Il cussegl grond dal chantun Grischun,

sa basond sin l'art. 32 al. 1 da la constituziun chantunala sco er sin l'art. 10 al. 1 da la lescha davart la gulivaziun da finanzas, sunter avair gi invista da la missiva da la regenza dals 20 da schaner 2009,

concluda:

Art. 1

Per finanzia la gulivaziun da las resursas pajan las vischnancas cun bleras resursas ina contribuziun annuala da 20 pertschient da quella part da lur atgnas resursas decisivas, la quala surpassa la media da tut las vischnancas per abitanta u per abitant. Per quellas resursas che surpassan per il traidubel la media (valur d'index da passa 300 puncts), importa la tariffa da prelevaziun 40 pertschient.

Gulivaziun da las resursas
1. prelevaziun

Art. 2

¹ La contribuziun da gulivaziun a las vischnancas cun paucas resursas sto vegnir calculada uschia che tut las vischnancas cuntanschan per abitanta u per abitant ina dotaziun dad almain 80 pertschient da la media da tut las vischnancas.

2. dotaziun
finanziala

² Per quellas vischnancas cun atgnas resursas decisivas per abitanta u per abitant da sut 60 pertschient da la media chantunala (valur d'index sut 60 puncts) vegn il deficit cumpensà fin ad 80 pertschient da la media (valur d'index dad 80 puncts).

³ Per quellas vischnancas cun atgnas resursas decisivas per abitanta u per abitant da sur 60 pertschient da la media chantunala (valur d'index sur 60 puncts) s'augmenta la contribuziun per abitanta u per abitant en moda progressiva, pli gronda che la differenza tranter lur atgnas resursas e la media chantunala daventa. La successiun da questas vischnancas na dastga betg vegnir midada tras quai.

Art. 3

Il volumen total per la gulivaziun da las grevezzas geografic-topograficas importa 20 milliuns francs.

Gulivaziun da las grevezzas geografic-topograficas

Art. 4

Pajaments
parzials

¹ Las contribuziuns per la gulivaziun da las resursas e per la gulivaziun da las grevezzas geografic-topograficas vegnan pajadas a las vischnancas en dus pajaments parzials da medema grondezza mintgamai il zercladur ed il december. Las vischnancas cun bleras resursas ston er pajar lur contribuziun a la gulivaziun da las resursas en dus pajaments da medema grondezza mintgamai il zercladur ed il december.

Art. 5

Disposiziuns
finalas
1. aboliziun
da decrets

Cun l'entrada en vigur da questa ordinaziun vegn abolida l'ordinaziun executiva tar la lescha davart la gulivaziun da finanzas intercommunala (OECGtLGF) dals 3 da mars 1993 (DG 730.210).

Art. 6

2. entrada
en vigur

La regenza fixescha il termin che questa ordinaziun entra en vigur.

Votar è pli simpel che quai ch'ins pensa!

Sche Vus essas absenta u absent la dumen-
gia da votaziun u sche Vus duessas esser
impedida u impedì da votar a l'urna,
avais Vus las suandantas pussaivladads
da prender part a la votaziun:

1. Votaziun anticipada

Er en Vossa vischnanca avais Vus la pus-
saivladad da votar durant almain dus
dals ultims quatter dis avant il di da vota-
ziun, u

- da votar a l'urna
u
- da consegnar il cedel da votar en ina
cuverta serrada ad in uffizi commu-
nal.

2. Votaziun per corrispondenza

- Ils documents necessaris (cuverta da
resposta, cuverta da votar) survegnis
Vus automaticamain da la vischnanca.
- La cuverta da risposta u l'attest da
votar stuais Vus **suttascriver** en mintga
cas, autramain n'è Voss cedel betg
valaivel.
- Plinavant avais Vus duas pussaivladads
da votar per corrispondenza: Vus sur-
dais la cuverta da risposta a la **posta** u
Vus mettais la cuverta en ina **chascha
da brevs da l'administraziun commu-
nala inditgada da la vischnanca**.

Vossa chanzlia communal As vegn a
responder tuttas dumondas en connex
cun la votaziun anticipada e cun la vota-
ziun per corrispondenza. Legiai per pla-
schair er las publicaziuns uffizialas.